

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA
DE
PRETIO AFFE.
CTUUM IN RES FUN.
DUM
IN PRÆSENTIA S. M. J. CAESARIS
FRIDERICI
FRIDERICIANA
ET DEPUTATI SOCIETATIS JURIDICAE
PRESIDENTIS
DR. CHRISTIANO THOMASIO, J.C. O.,
CENSURÆ M. J. SOCIETATIS CONDITUM, PROF. PUBL.
R. P. DE GANO
PRO LICENTIA
PHILIPPUS DE FROBENUS HECHT
HENDR. RECHTER
JURISCONSULTUS

Halle Diss 1701

(T-Z)

1701
Dissert.
Dissertatio Inauguralis Juridica,
Conjecturas Exhibens

DE

HOMINIBUS
PROPRIIS ET LIBE-
RIS GERMANORUM,

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSICI HEREDE &c. &c.
In Regia hac Fridericana

EX DECRETO ILLUSTRIS FACULTATIS JURIDICÆ,
PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO, JCTO,
S. REG. MAJ. BORUSS. CONSIL. & PROF. PUBL. & p. t. DECANO
PRO LICENTIA

Summos in utroq. jure honores, & privilegia DOCTORALIA rite consequendi,
IN AUDITORIO MAJORI,

ad d. 1. Octobr. Anno M DCCL

HORIS ANTE-ET POMERIDIANIS

Publicæ Eruditorum disquisitioni submittet

HIERONYMUS VON DER LAHR,

Mæno-FRANCOFURTANUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Literis, CHRISTOPH. SALFELDII, REGIMIN, REG. BORUSS. Typogr.

DISERTATIO INAUGURALIS JURIDICA
Cognita in Publicis
PARENTIBUS
OPTIMIS,
FRATRIBUS
CHARISSIMIS,

HANCCE DISSERTATIONEM INAUGURALEM

*In perpetue erga PARENTES observantia, ac Fraternali
amoris tessera*

D. D. D.

HIERONYMUS VON DER LAHR

B. C. D.
 CONJECTURÆ
 DE
 HOMINIBUS PROPRIIS
 ET LIBERIS GERMA-
 NORUM.

§. I.

Um de selecto themate dissertatio - *Occasio Dis-*
sertationis.
 nis inauguralis sum sollicitus forte fortunâ in

Typographia incido in tomum IV. Observa-
 tionum selectiorum ad Rempubicam litera-
 riam pertinentium, qui jam sub prelo est, ibi-
 que inter alias observationes deprehendollu-
 stris Hertii varia opuscula Juridica Observ. XI.
 recensita, quam dum perlego præprimis placuerunt, quæ Cele-
 berrimus observationis Autor in fine ejusdem de ulteriori inqui-
 sitione in divisionem personarum secundum mores Germano-
 rum monuit, adeoque rem non indignam proposito meo esse
 arbitratus sum, ut in hac materia vires ingenii exercerem.

§. II. Cum tamen ex altera parte materix gravitatem ac dif- *Cur conje-*
 ficultatem consideravi, & quod laudatus observationis Autor *Eturas scri-*
ipse hat Autor?

A

ipse se oneri huic imparem esse judicaverit, hæsi paulisper, ac imbecillitatem virium ingenii mearum perpendens, prope consilium mutavi. Videbatur insuper nimis arrogans esse, si de dubiis ibi positis, quorum solutionem ab Illustribus Germaniæ Duumviris Coccejo & Hertio petierat observationis Autor, ego non rogatus sententiam meam dicere vellem. Accedebat, quod hæc doctrina & multam lectionem Historicorum Germanorum, quâ destituor postularet, & non contemnendum excerpti ac cogitandi tempus requireret, quod mihi tamen, iter quam proxime & abitum ex hac Universitate meditati, non restabat. Sed ex adverso putabam iterum, mediam hic iniri posse viam. Neque enim scribendum erat volumen, quod eruditionem ostentaret. Scribendæ erant theses inaugurales. Determinatio justa dubiorum propositorum maneat Duumviris, quorum doctrinam sicut orbis eruditus, ego nil nisi conjecturas scribo, & his ipsis conjecturis dubia ibi proposita extendo ac augeo, quibus non erudire alios cupio, sed quarum propositione ac ventilatione publica & solenni ab aliis doceri expecto.

De quibus personis hic agendū sit.

§. III. Non vero agam de omni personarum divisione secundum mores Germanorum, sed de prima saltem, & quæ fundamentum reliquarum est, *in liberos & servos*, sic tamen ut & de utriusque speciei subdivisione sim sollicitus. Igitur & de rusticis, & de nobilibus, & de civibus, & de mercatoribus, & de opificibus conjecturas inspergere licebit. Etsi enim non incognitum mihi sit effatum juris Romani, *in servorum conditione, nullam esse differentiam, in liberis autem multas*, etsi non sim nescius, illud assertum, si uti communiter Doctores id explicant, exponatur, tolerari posse, licebit tamen mihi etiam id mutare, ac pro certo ponere, in servorum conditione etiam esse differentias multas, plures tamen longè & prope infinitas secundum Romanorum, quam secundum Germanorum mores, ut ex dicendis patebit.

Et quidem secundum mores Germanorum.

§. IV. Id tamen perpetuo cogitabitur Lector, me de Libris & servis secundum mores Germanorum esse scripturum. Unde non expectabit hoc loco leges Romanas, nisi quatenus dicenda

da ex loco de oppositis fortè aut affinis illustranda erunt. Quid enim leges Romanæ ad mores Germanorum?

§. V. Non tamen Romanos scriptores planè negligemus. *Et libellum Taciti.* Potius Tacitum de moribus Germanorum, ut fundamenta quarumdam assertionum nostrarum ponamus, usurpabimus, neque enim meliorem, neque sinciorem scriptorem habemus. Quod siturpe est, Patrio Romano & causas in foro oranti ignorare jus populi Romani, annon nobis pudorem excutere deberet, quod unanimi ferè consensu strenuè ignoremus mores Patriæ. Laudem multi affectant, quod leges XII. Tabularum, aut legem quandam Fustiam Caniniam & similes calleant. Nemo sibi de decori esse arbitratur, quod ignoret Tacitum aliosque scriptores de moribus Germanorum.

§. VI. Non pauci in aureum istum libellum commentati *Cautela de intellectu & interpretatione Taciti.* sunt, multaque notatu digna observarunt. Pauci tamen, & fortè ne hi quidem, justas & legitimas interpretandi regulas, ad lectionem Taciti attulerunt. Consideranda est intentio scriptionis, peritia, & bona fides. Primaria intentio Taciti fuit, comparare mores Romanorum & Germanorum, adeoque non tam omnes Germanorum mores velle describere, sed ostendere maximè differentiam a moribus Romanorum. Hinc ubique alterum mentis oculum ad suos, alterum ad Germanos intendit. Id omnes paginæ ac omnes prope lineæ loquuntur. Peritiam morum Germanicorum habuit aliquam, non adeò magnam & exactam, Neque enim ad intimiora Germaniæ accessit. De iis multa retulit ex auditu, multa judicavit ex moribus Germanorum, Romanorum finibus proximorum, quos tamen ab his corruptos fuisse sæpius annotat ipse. Multa etiam judicavit ex moribus mancipiorum Germanorum, ad mores Romanos non accuratè comparatorum, eosque incautè ad mores Germaniæ applicavit. Ita bonâ fide quidem scripsit, quæ de moribus Germanorum tradidit, sed sæpe etiam bonâ fide erravit. (conf. Dn. Præsid. de iure dandi civit. §. 17.)

§. VII. Liceat mentem nostram paucis exemplis declarare. *Exempl. De agriculturæ Germanorum.*
Nec aure terram (ait cap. 14.) aut expectare annum tam facile persuaseris, norum.

seris, quam vocare hostes, & vulnera mereri. Pigrum quinimo & iners videtur sudore acquirere, quod possis sanguine parare. Quotiens bella non ineunt, non multum (aut ut alii: multum) venatibus, plus per otium transgunt, dediti somno ciboque. Fortissimus quisque ac bellicosissimus nihil agens, delegata domus, & penatium & agrorum cura feminis senibusque, & infirmissimo cuilibet ex familia, ipsi habent: mira diversitate natura; cum iidem homines sic ament inertiam & oderint quietem. Communis inde fabula: veteres Germanos non coluisse agros, nec agriculturæ dedisse operam. Quasi id velit Tacitus, qui comparatè ad mores Romanorum loquitur. Multa horum cura grorum, (vid. Alex. ab Alex. lib. 1. diæ. gen. c. 9. Dn. Præses disp. de iure dandi civit. §. 5.) sub qua & horticulturam comprehendebant. Testantur libri eorum ad rem agrariam pertinentes, Varronis, Columellæ &c. Testantur libri nostrorum ut Greenii *de rusticationibus veterum*. Sed ita curare agros otii species est. Hoc expectare quid hoc mense, quid illo serendum vel plantandum sit, qui flores, quæ legumina, quæ frumenta, qui fructus arborum aut vinearum sint expectanda. Has agrorum & hortorum delicias non curabant Germani, contenti saltem simplici agriculturâ & frumentis ad cibum destinatis. Credo enim, pane eos ad cibum fuisse usos, non solo lacte aut caseô. Romani in rusticationibus suis se delectabant lectione, vel fictione poematis alicujus, vel simili animi otiosi fructu. Ignorabant Germani otiosas has rusticationes, & dum venationibus se viri exercerent, & ad bellum ita in pace se prepararent, agrorum curam non negligebant, sed delegabant saltem, ut expresse Tacitus, feminis & senibus, & infirmis. Dicta confirmat & clarius de agricultura Germanorum loquitur. cap. 26. *Agri pro numero cultorum ab universis per vices occupantur, quos mox inter se secundum dignationem partiuntur. Facilitatem partiendi camporum spatia præstant. Arva per annos mutant & superest ager, nec enim cum ubertate & amplitudine soli labore continent, ut pomaria conferant, & præta separent, & hortos rigent. Sola terræ seges imperitur. Ergo fallissimum, agriculturam Germanis non fuisse in usu.*

S. IIX. In eo vero bonâ fide erravit Tacitus, quod putaverit *De eorum*

Germanos, si non in venatione essent, tempus per otium, somnô, otio:
 cibôque transigere. Fefellit eum comparatio cum Romanorum
 moribus. Hi dum multi agebant, modo in curia, modo in tem-
 plo, modo in palatiis, modo in agris, modo in tabernis, modo in
 foro, modo in bibliothecis, modo in balneis, modo in theatris,
 modo in popinis, modo in lupanaribus, reverâ nihil agebant,
 dum in his actionibus omnibus sanitatem corporis perdebant,
 & animum tribus furiis voluptati, ambitioni & avaritiæ immola-
 bant. Horum nihil faciebant Germani, credo. Neque enim
 curiam, neque templa, neque palatia, neque hortos, neque taber-
 nas, nec forum, nec bibliothecas, nec balnea, nec theatra, nec po-
 pinas, nec lupanaria habebant. O Felices! Hoc vero Romanis
 erat tempus otio transigere. Mancipia Germanica his Roma-
 norum actionibus erant minimè assueta. Non delectabantur
 iis. Dominos suos in curiam, balnea &c. comitantes servi Ger-
 manici somnum capiebant, dum dominos expectarent: Sie
 schliefen für langer Weile ein. Domini Romani ista mirantes;
 Quid vos vero facitis pacis tempore? Venamur. Quid tum?
 Annon in curia transigitis? Minimè. Nec in balneis, theatris
 hortis? &c. Minimè. Quis domus curam gerit, quis penatium, quis
 agrorum? *Feminae, senes, infirmi.* Vos autem? Quid responderent?
 Non aliud certè, quam nihil, hoc est nihil horum, quæ vos Ro-
 mani. Quid ergo Romani? Mirabuntur Germanos omnia in pace
per otium transigere somno ciboque. Die Kerl thun doch nichts, als
 daß sie fressen und schlaffen. Das müssen ja wunderliche Leute
 seyn! *mirâ diversitate nature, cum iidem homines, sic ament inertiam
 & oderint quietem.*

S. IX. Alibi c. 22. & 23. de vinolentia & ebriositate Germa- *De eorum*
 norum ita disserit Tacitus. Diem noctemque continuare potando *vinolentia*
 nulli probrum. Crebra ut inter violentos rixæ, raro conviviis, sæpius cæde & ebriosita-
 & vulneribus transigunt. Sed & de reconciliandis invicem inimicis, re.
 & jungendis affinitatibus & adsciscendis principibus, de pace denique ac
 bello, plerumque in conviviis consultant: tanquam nullo magis tempore,
 aut ad simplices cogitationes pateat animus, aut ad magnas incalcescat.

Sine apparitu, sine blandimentis expellunt famem, adversus sitim non eadem temperantia. Si indulseris ebrietati, suggerendo quantum concupiscunt, haud minus facile vitis, quam armis vincuntur. Nemo quod sciam vindicavit sobrietatem veterum Germanorum. Imò vinolentiam & ebrietatem nostram sæpè ex Tacito defendimus, tanquam consuetudinem laudabilem tot sæculis à Taciti temporibus ad nos usque continuatam, daß es so ein altes löbliches Herkommen sey / und daß die ehylischen alten Deutschen / schon für tausend Jahren so gerne getruncken. Non itaque rem nullius momenti faciemus, si tentemus Tacitum ex ipso Tacito refutare.

*Quæ cum
laudata eo-
rum castita-
te minimè
convenit.*

§. X. Castos ad pudorem Romanorum aliarumque Gentium fuisse Germanos perspicuè inculcat Tacitus. *Seru* ait c. 20. *juvenum Venus coque inexhausta pubertas, nec Virgines festinantur; eadem juveni, similis proceritas, pares validique miscetur, ac robore parentum liberi referunt. Et c. 18. severa illic matrimonia, necullam morum partem magis laudaveris. Item c. 19. septa pudicitia agunt nullis spectaculorum illecebris, nullis conviviorum irritationibus corrupta (uxores.) Literarum secreta (h. e. literas amatorias) viri pariter ac femine ignorant. Paucissima in tam numerosa gente adulteria, quorum pena presens & maritis permessa. - - - Publicata enim (etiam) pudicitia nulla venia, non forma, non etate, non opibus maritum invenitur. Nemo enim illic vitia ridet: nec corrumpere & corrumpi seculum vocatur. Quid ais Tacite? Otio torpentes Germanos esse dixisti, vinolentiam eorum & ebrietatem accusasti. Et tamen hi ebrii & otiosi homines casti esse potuerunt. Aut priora falsa sunt, aut castitas Germanorum fabula erit. Quaritur, *Egissus cur nam sit factus adulter, inquit Poëta, & sibi respondet: In promtu causa est, desidiosus erat. Sine Cerere & Baccho, alius ait, friget Venus. Estuat ergo, & castos esse non finit, ubi diem noctemque continuare potando nulli probrum, ubi adversus sitim nulla temperantia. Voluptatis indivulsa partes sunt ebrietas, otium, libido: & moraliter tam impossibile est, ut homines ebrii & otio dediti castitate sint conspicui, quam impossibile est physicè, ut mare includatur parvulo cuidam alveo. At de castitate Germanorum nemo dubitat, nec**

juste

justa dubitandi causa adsunt. Ergo nostrum hodie vitium est ebrietas & vinolentia, quia nostrum vitium est otium & libido.

§. XI. Sed tamen crebra apud eos rixae. Optandum non frequenter eas fuisse. Sed quid tum postea. Iudicium esse ais, hanc frequentiam ut inter vinolentos notari debere. Quasi vero non alia potuerint esse rixarum causa. Ais vero vinolentos fuisse Germanos, qui vinum ignorabant. Mox enim, *ibid.* addis. *Potui humor ex ordeo aut frumento in quandam similitudinem vini corruptus. Proximi rixae & vinum mercantur.* Proximi ergo à vobis cum vino etiam vinolentiam mercati sunt. Hos ab interioribus debebas distingvere: ut alibi in simili negotio. *Proximi ob usum commerciorum aurum & argentum in pretio habent, formasque quasdam nostrae pecuniae agnoscunt, atque eligunt: interiores simpliciter & antiquius permutatione mercium utuntur.* Et alibi: *Gaudet praecipue finitimarum gentium donis, quae non modo à singulis, sed publice mittuntur, selecti equi, magna arma, phalerae torquesque.* Jam & pecuniam accipere docuimus. vide Tacit. c. 5. & 15.

Vinolentia Germanorum non ens.

§. XII. Sed tamen de rebus maximi momenti in conviviis consultant. Ne hoc vinolentiam Germanorum probat. Et falsa ratio quam subdit, tanquam nullo magis tempore animus ad magnas cogitationes incalcescat. Melior illa quam statim adjungit: *Gens non astuta nec callida, (uti Itali) aperit adhuc secreta pectoris licentia loci.* Ergo detesta & nuda omnium mens postem die reuertatur. *Delibent dum fingere nesciunt, (non ob ebrietatem, sed ob sinceritatem & hilaritatem:) constituunt dum (post reiteratam gestorum meditationem) errare non possunt.* Non inconueniens est inter pocula de feriis cogitare. Non disputandum est inter pocula, quatenus disputationes nostrae bellorum instar sunt, non veritatem inquirent. Examinamus Candidatos nostros inter pocula. Non tamen propterea vinolenti sumus in examinibus, si modo alias non sumus.

Consultatio in conviviis à nota libertate.

§. XIII. Vidimus errorem Taciti, videamus nunc erroris fontem. Ille haud dubie ex moribus mancipiorum Germanicorum. Sobrii homines maxime ad potandum apti, si postea se ebrietate veterum applicent. Ebrietas contra cum viribus corporis etiam veterum manorum.

Taciti de veterum Germanorum.

res potandi debilitat. Sobrii non facile inebriantur. Ebrii contra & vinolenti facile potando succumbunt. Vina Italica ad cerevisiam Germanorum comparata, facile palatum & gulam irritant. Non mirum ergo si mancipia Germanica modum in bibendo vino Italico non servarent, & si homines sobrii, cum se ad potandum applicarent imbelles Italos potando vincerent. Aliud ergo erat, *Germanos vinci facile si ebrietati indulgeris suggerendo quantum concupiscunt*, aliud quod exinde inferebat Tacitus, eos in media Germania ebrietati esse deditos. Erant enim mancipia Germanica etiam tentationi scortationis subiecta. Et notum est, quantum femina Italica jam illis temporibus insaniverint in amore mancipiorum Germanicorum. Juvenum quorum sera venus, si scortari incipiant, etiam ad hanc magis apti sunt, quam illi, qui in tenera ætate rei venereæ operam dare ceperunt. Propterea tamen Tacitus non tribuit Germanorum moribus, quod sint ad libidinem & adulteria proni.

*Cautio in le-
ctione alio-
rum Histori-
corum Ger-
maniae adbi-
benda.*

§. XIV. Sed sufficiant quidem hæc loco speciminis, ad ostendendum, quid attendere debeat sapiens interpres in expositione Taciti. Similes cautela sunt adhibenda in lectione scriptorum, qui historias Germaniæ mediæ tradiderunt. Eo magis enim in his iudicium est adhibendum, quod plerique in seculis barbaris vixerunt ac magna ex parte subsidiis studiorum elegantiorum fuere destituti, unde longe facilius bonâ fide in multis errare potuerunt, quam Tacitus. Consistit autem maxime iudicium historicum in vivida imaginatione, ut mores populorum conferamus inter se ac connexionem examinemus, & statum populi alicujus imaginemur, non ut mores nostri sunt, sed ut circumstantiæ illum populum officientes admittunt, & uti status populi verisimiliter esse potuit. Adeoque ubique videndum, non solum quid Historici de Germanis nostris scripserint, sed & quid scribere debuerint.

*Doctrina de
servis & in-
geniis non
ex jure Ro-*

§. XV. Jam igitur, ut ad rem ipsam propius accedamus, doctrina de divisione personarum in liberos & servos eo minus ex jure Romano est exponenda quò magis nec ipsum jus Romanum differtur, servitutem esse constitutionem Juris Gentium, & quò

quò magis constat fervorum conditionem apud singulas gentes *mano sed*
 multis modis variare, atque, ut mox videbimus, vel jam Tacitus *a primâ ori-*
 notavit, servos Germanorum à mancipiis Romanis non parum *gine petenda.*
 fuisse diversos. Antequam vero ad servos Germanorum acce-
 damus, differentiam inter liberos & servos à primâ origine de-
 ducemus.

§. XVI. Ab initio haud dubie omnes homines nasceban- *Servitus*
 tur liberi, & servitus postea ingenuitatem invasit. Saltem ostend- *omnis Caino*
 dendum quomodo id factum fuerit. Id verò facile ostendi poterit, *ortum debet.*
 quod & hætenus docuit Dn. Præses in historia decori, quòd
 ex posteris Adami illi qui cum sanctis Patriarchis vitam simpli-
 cem & piam vivebant, ac operibus mutæ charitatis pacem &
 tranquillitatem etiam externam inter se promovebant, præter so-
 cietatem conjugalem & paternam ignoraverint societatem heri-
 lem, & multo magis civilem seu Rempublicam aliasque societates
 minores constitutionem Reipublicæ concomitantes. Cainus
 verò tanquam homo invidus & proprietatis cupidus, uti pri-
 mus è communionem primavâ videtur recessisse, ita & ipsâ
 scripturâ sacrâ teste primus urbem condidit ac Reipublicæ au-
 tor fuit, simul verò cum ipsa Republica servitutem videtur in-
 duxisse.

§. XVII. Quod ut clarius evadat, consideremus primo pau- *Genesis Rei-*
 lo penitius, & genesin & constitutionem Reipublicæ Cainiticæ. *publicæ Cai-*
 Falsum est, ut jam à Pufendorffio ac Dn. Præfide satis ostensum, *niticæ. Ejus*
 quod, uti Aristotelici fabulantur, homo ad societatem civilem *origo ex odio*
 à natura rapiatur. Sed nec multo verius, quod in locum istius *& metu pro-*
 sententiæ substitutum fuit, merum adversus vim injustam, cau- *borum.*
 sam dedisse constituendæ civitatis. Quod si enim hoc foret, non
 improbi sed probi & Patriarchæ primam civitatem condidissent.
 Jam cum Cainitæ improbi primum urbem extruxerint, justo metu
 proborum id haud dubie non fecerunt. Pios vita simplex, caren-
 tia divitiarum; patientia, & fiducia in Deum adversus omnem
 malitiam Cainitarum reddebat securos, & longe securiores, quam
 si fiduciam possuissent in pacta & confederationes humanas.
 Hodie ubique jam introductis civitatibus, id adhac experiuntur
 B viri

viri honesti & probi, venerantur utique Magistratum, & sciunt, eum esse ordinationem divinam, uti Medicos in statu corrupto. Sed præterea tamen, uti sciunt felices esse qui ita vivunt, ut Medico non habeant opus, ita sciunt, felices esse qui ita vivunt in Republica, ut non opus habeant, opem Magistratus implorare. Sciunt & sentiunt, non fidendum esse in potentibus, quia caro sunt. Sentiunt gratiæ divinæ, quæ corda hominum dirigit, unice esse adscribendum, quod non pereant artificii & technis minorum. Contra Cain, cum odio prosequeretur probos, etiam eos, quamvis sine causa metuebat. Odium enim diffidentiam, uti amor confidentiam parit. Diffidentiam sequitur metus, uti confidentiam fiducia. Improbi se ipsos metuunt, quia se invicem non vere amant. Odium igitur proborum & cupiditas, iis nocendi, ac præterea metus improborum inter se est causa constitutæ civitatis Cainiticæ. Nec adeo à vero aberrarunt Bodinus & Tilemannus frustra propterea notati à Besoldo *op. polit. lib. 1. p. 50. §. 10.* statuentes omnia regna vi primum coaluisse, & ita imperandi rationem sua natura violentam, vimque & cupiditatem imperandi Reipublicæ causam efficientem esse.

*Imperantes
& subditi in
Republica
Cainitica.*

§. XVIII. Omnis civitas seu Respublica consistit in ordine imperantium & parentium. Ergo vel maxime prima Civitas Cainitica, Constabat illa ex Caini progenie. Omnes erant cognati, & ubique erant parentes & liberi. Etsi igitur Cain tanquam omnium pater haud dubie summam rerum gubernationem sibi reservaverit, haud dubie tamen etiam magistratus constituit, & ex liberis suis seniores tanquam experientiâ & prudentiâ præ reliquis polloquentes & ad gubernacula Reipublicæ magis aptos junioribus. Reliqui ergo erant meri subditi, quibus parandi saltem gloria relinquebatur.

*Origo divi-
sionis homi-
num in nobi-
les & ignobi-
les.*

§. XIX. Negat Besoldus *op. Polit. lib. 4. diff. 2. p. 72.* Nobilitatem ex jure Gentium primævo oriri, sed ex jure civili ortum ducere dicit, & ex eo fieri ait, quod communis nobilitatis definitio populis omnibus conveniens afferri non possit. Contrariam sententiam tamen majori verosimilitudine defendit ejus frater in lectionibus de Regalibus *ibidem p. 79, & 80, excerptis.* Videamus,

mus. Nobilibus opponuntur ignobiles & plebeji. Profuit hæc distinctio hominum non ex voluptate nec ex avaritia, sed ex ambitione. Nobilitas nomen honoris est, plebejum esse denotat honore isto carere. In omni republica ii qui magistratus gerunt haud dubie nobiliores sunt illis, qui sunt meri subditi. Hi igitur plebem constituunt & ignobiles sunt respectu magistratum. Habes igitur simul in Republica Cainitica originem Nobilium & ignobilium. Prima igitur Nobilitas gentium non à nativitate est, quo intuitu omnes subditi Reipublicæ Cainiticæ erant æquè nobiles, posteri videlicet Regis sui, sed ab officio & honore. Neque adeo hæc nobilitas propagabatur ad posteros, sed morte finiebatur & ipsa, quia officia non transibant ad liberos. Neque plebeji excluderentur à spe succedendi in gestione magistratum, sed spem habebant quod & ipsis possint gubernacula Reipublicæ concedi. Nobiles laborare ipsi manu non poterant, & curam rei domesticæ gerere, cum respublica requirat totum hominem. Plebeji vero curam agrorum & pecuariae gererebant.

§. XX. Porro distinctio dominiorum naturâ suâ introduxit mox bonorum inæqualitatem, h. e. divitias seu abundantiam bonorum & paupertatem seu carentiam eorum. Ex his sua sponte secuta est locatio & conductio operarum, unde servi mercenarii. Deinde Cainus, qui ante extructionem urbis violentiæ & homicidio jam erat assuetus, & odium ingens adversus pios conceperat, verosimiliter progeniem piorum, non æque piam, sed corruptione humani generis quotidie magis magisque crescente, in vanitates & odia non parum pronam, multis excursionibus bellicis subinde vellicavit. Hinc captivitates & servitutes bellicæ secutæ, atque ita mancipia Reipublicæ Cainiticæ immixta sunt. Habes adeo originem distinctionis hominum in liberos & servos.

§. XXI. Quam distinctionem si cum præcedente distinctio-
ne in nobiles & plebejos conferas, patet eam collationem duplici modo institui posse, prout vel à priori vel a posteriore divisione incipere velis. Priori modo dicere poteris : Homines in repub-
lica num genera;

*Nobiles, igno- blicâ Cainiticâ fuisse vel Nobiles vel Ignobiles: Hos vel liberos
biles servi.* seu Dominos, vel servos. Nam servi haut dubie non sunt No-
biles. Posteriori modo res sic procedet. Homines in Republica
Cainiticâ erant vel liberi vel servi. Liberi vel Nobiles vel Igno-
biles. Nobiles enim haud dubiè non fuere servi. Habes adeo
tria genera hominum: duo extrema: Nobiles & servos, tertium
genus inter utrumque extremorum medium Ignobilem, qui
quatenus Nobilibus opponebantur plebeji dicebantur, quatenus
servis, liberi seu Domini.

*Origo divi- §. XXII. Intuitu civitatis & imperii, quod est anima Reipub-
sionis nobili- blicæ Nobiles gerebant magistratus actu, Ignobiles non gere-
um in supe- bant quidem sed tamen per dicta spem gerendi magistratus ha-
riores & bebant. Servi nec gerebant nec spem habebant magistratum
inferiores.* munia gerendi, quamdiu in statu servili manebant. Unde statim
ab initio servi non erant cives proprie dicti, nobiles verò & igno-
biles cives erant, quamvis inæqualiter, quia & ignobiles partici-
pabant de muneribus & oneribus civitatis, de his actu, de illis
spe, & hoc intuitu, qui intuitu nobilium ignobiles erant, ad ser-
vos comparati nobilium nomine appellari poterant. Habes ita
duplicem speciem nobilitatis, superiorem & inferiorem. Et quem-
admodum in omnibus vocibus homonymis in doctrina morali
& politica tutissimum est, non respicere ad canonem sæpe fallen-
tem Logicæ Aristotelicæ, quod analogus terminus absolute po-
situs accipiat pro analogato nobilissimo, sed ad terminum op-
positum, ita & hic res se habet. Si enim in Rebus publicis Nobi-
les opponuntur aliis civibus, intelligitur nobilitas superior, & illi
cives plebis vel mere subditorum nomine veniunt; si servis, tunc
nobiles denotant omnes ingenuos seu dominos servorum, seu
nobiles genericè sic dictos; si Ducibus belli, Judicibus aut aliis
magistratibus, tum denotatur species inferior nobilium. Quæ in
anteceßum hic notasse proderit etiam infra in intelligenda per-
sonarum divisione in Republica Germanicâ.

*Differentia §. XXIII. Porro cum & Paulo ante duplex servorum species
inter servos adducta fuerit, mercenariorum & mancipiorum, ad intellectum
mercenarios doctrinæ de servis Germanorum opus erit, ut & de horum diffe-
& mancipia,* ren-

rentia ex jure & moribus Gentium quædam annotemus, præprimis cum circa ea, quæ Scriptores Juris Naturalis ea de re annotare solent, subinde adhuc quædam monenda videantur, & cum errores, quibus Jcti plurimi in exponenda natura hominum priorum inescati sunt, maxima ex parte non satis meditata huic differentiæ adscribi mereantur.

§. XXIV. Etsi igitur certum sit, mancipiorum originem bello & victoriæ deberi, servorum mercenariorum conventioni, cum tamen & quis perpetuo se possit alteri servitutem per venditionem aut similem contractum tradere, quæstio orta est inter Doctores, de differentiâ horum perpetuorum mercenariorum à mancipiis. Nos putamus, quemadmodum non omnia mancipia bello capiuntur, sed & quæ postea ex ancillis nostris nascuntur servi vernæ, mancipiorum classi moribus Gentium, non repugnante jure naturæ adscribuntur, ita nullum efficax esse dubium, si quis se simpliciter alteri in servitutem perpetuam vendat, dominum in ejusmodi servum æqualem potestatem nancisci, quam habet in mancipium, in tantum ut non solum coercere, sed & alteri vendere talem hominem possit, & proles ex ejusmodi ancillis nata etiam sit in potestate domini, etsi post alios dissentiat Illustris Pufendorffius. Et videtur adeo mihi nomen perpetuorum mercenariorum, quo ejusmodi servi insigniuntur, contradictionem involvere, cum hic nulla merces sit, nec sit, cui merces solvatur. Quod vero jure Romano liber homo esset extrâ commercium, constitutio juris civilis erat. Neque repugnat jus Mosaicum si rectè attendas quæ disponuntur Exod. XXI, 2. seq. Levit. XXV, 39. seq. Deuteron. XV, 12. seq. Nam etsi in loco medio dicatur, Ebræum in servitutem se vendentem, non deberi tractari ut mancipium, ex reliquis tamen duobus locis id intelligendum est, antequam se in perpetuam servitutem traderit, & additur ibidem, quod emptus à profelytis fiat mancipium.

Non est quærenda in conventionem vel captivitate.

Neque in jure Vita & Necis.

§. XXV. Porro in servos bello captos Domini quidem habebant jus vitæ & necis multarum gentium moribus, at in servos mercenarios tale jus non indulgetur. Sed nec in eo tamen

consistit essentialis differentia inter utrosque. Præterquam enim quod etiam in liberos Jure Romano antiquo parentibus compete-
 bat jus vitæ & necis, qui tamen mancipia non erant, notum in-
 super est, quod servi Romanorum mancipia manserint, etiam si
 subsequentibus temporibus dominis jus vitæ & necis fuerit
 ademptum. Intelligo autem per jus vitæ & necis non potestatem
 pro lubitu hominem interficiendi absque justâ causâ, sed jus pu-
 niendi etiam pœnâ mortis delinquentem, de quo nemini teneor
 regulariter rationes reddere. Quod servos mercenarios atinet,
 uti intuitu eorum, qui ad tempus operas suas locant, facilitâ in-
 telligi potest, quod locatio operarum per se non inferat conces-
 sionem juris vitæ & necis, ita tamen nulla ratio prohibet, cur ejus-
 modi mercenarius pacto locationis cum effectu hanc clausulam
 non inferere possit. Qui vero ad perpetua servitia se vendunt
 non video, cur hi vel ex natura contractus tacitè jus vitæ & necis
 in Dominum non transtulisse censeantur, etsi hic rursus dif-
 ferentia Illustris Pufendorffius.

*Nequè in po-
 testate coër-
 cendi arctio-
 re aut la-
 xiore.*

§. XXVI. Solet etiam esse in multis civitatibus potestas
 coërcendi laxior in mancipia, magis restricta in servos mercena-
 rios, in tantum ut domini sæpè etiam ob modicam famulorum &
 ancillarum coërcitionem, soleant à magistratu multâ puniri,
 cum contra apud Romanos etiam illo tempore, ubi jus vitæ &
 necis jam erat abrogatum, & nimia sævicia ac intolerabilis injuria
 rescriptis Imperatoris insuper, sub conditione servorum bonis
 conditionibus vendendorum esset abrogata, liceret tamen ser-
 vos vincire, verberare, custodiæ mandare, pistrino tradere &c.
 Sed nec hoc tamen perpetuum est, quin potius arbitror, initio cir-
 ca eos, qui ad dies vitæ se alteri in servitutem tradunt, eandem
 coërcitionem domino competere, quæ competit, in servos bello
 captos; deinde quæ de restrictiore potestate in mercenarios
 temporarios allata sunt, ex lege civili proveniunt, à qua jam qui-
 dem abstrahimus. Ut taceam, & in hos regulariter dominos coër-
 citionem exercere sat gravem, non solum potentiores, sed & si
 qui sunt de infima plebe. Nam vel opifices eorumque uxores
 tyrones, qui simul tempore tyrociniæ operas famulares præstant,
 sæpè

sapè verberibus coèrcent, ut adeò restrictio potestatis hujus saltem in paucissimis locis & intuitu paucorum dominorum sit recepta, adeoque vix notabilem exceptionem à regula faciat.

§. XXVII. Porro per mancipia quidem acquirunt Domini, *Neque in ac-*
 per servos mercenarios non acquirunt, nisi operis eorum, sed *quisitione*
 nec hic tamen effectus primam differentiam inter utrosque no- *Dominorum*
 tat. Nam servus perpetuo mercenarius, uti vocatur, eodem *per servos.*
 modo, nisi aliud conventum sit, acquireret domino, ut servus bello
 acquisitus. Et servus mercenarius, qui operas suas ad tempus
 locavit, quia libertatem suam alteri non addixit, poterit quidem
 aliunde ex hereditatibus vel donis aliorum acquirere, sed per
 operas suas, quas domino dicavit, nihil vel certè parum acquireret.
 Adde quod qui famulentur rarissime hereditates, quæ momen-
 ti alicujus sint, expectent, & sapè soleant domini, quæ servis do-
 nantur, (das trincfgeld) quia plerumque intuitu dominorum do-
 natio fit, vel sibi ipsis vindicare, vel pro lubitu inter famulos di-
 stribuere. Imo non obstat, quin cum mercenario etiam pactum
 iniri possit, ut dominus constante locationis tempore etiam he-
 reditates & familia per ipsum acquirat, quo pacto adjecto tamen
 ex servo mercenario non fiet mancipium. Ut taceam, Romanos
 olim etiam per liberos suos omnia acquisivisse, & plurimos servos
 quibus peculii administratio concessa erat, aut qui præponeban-
 tur aliis servis, ita ex communi consuetudine dominorum variis
 rebus etiam ad luxum uti, atque eas alienare potuisse, ut in effe-
 ctu eorum conditio hoc intuitu parum differens fuerit à conditio-
 ne famulorum, aut si dicere licet quod res est, magis invidenda
 erat conditio illorum mancipiorum, quam multorum famulorum.

§. XXVIII. *Neque in*
 eminere præmancipiis. Cogita servos Romanorum, cogita Ro- *eminentia*
 manos potentes, quingentos & ultra servos possidentes, (quod *dignitatis.*
 Lex Fufia Caninia loquitur,) cogita varia officia fervorum, di-
 spensatores, atrienses, ostiarios, obsonatores, cubicularios, no-
 menclatores, focarios, lecticarios, villicos, ordinarios, vicarios,
 pædagogos, educatores, capsarios &c. & facile patebit, plurima
 mancipia in æquali si non in majori æstimatione non tantum ple-
 bis,

bis, sed & aliorum civium fuisse, quam hodie sunt apud nos Consiliarii primi Principum Germaniæ mediæ conditionis, hoc est non adeo potentum. Contra servi mercenarii viles sunt & ad vilia ministeria adhibentur, parum differentes a vilissimis ex plebe, qui per dies operas suas locant. Nisi dicere velis, eandem hac parte esse rationem famulorum quæ mancipiorum erat, cum famuli Principum & Magnatum non sint à classe famulorum eximendi, etsi non omnes nomine famulorum sed dominorum appellentur.

Neque in libertate auctoritate.

§. XXIX. Denique nec in libero exercitio actionum differentia est quaerenda, ac si mancipia ita sint sub potestate dominorum, ut plane nihil quod velint, agere liceat, famuli contra liberius possint de actionibus suis disponere. Non ista libertas utrobique variat, prout dominum quis nactus est benignum vel durum. Possunt famuli jugum intolerabile dominorum pati. Possunt mancipia saepe majori libertate gaudere indultu dominorum, quam nec multi homines liberi affectare possunt, etiamsi nullus dominus id impediat.

Sed in sola proprietate & quod mancipia rebus accensentur.

§. XXX. Nulla ergo remanet differentia, quam quod mancipia seu servi proprie dicti, quorsum adeo iterum refero etiam qui se vendiderunt dominis, sint in proprietate, famuli non sint: hoc est quod servi non possint me invito exire ex servitio, domini vero possint eos etiam invitos transferre in potestatem aliorum, cum famuli & mercenarii finito locationis tempore domino etiam invito abeant, & Dominus mercedem iis solvere cogatur, nec debeat etiam ipsos ante finitum tempus invitos dimittere, multo minus aliis dominis tradere. Paucis: mercenarii ut personae considerantur seu ut cives, servi in civitatibus non ad personas pertinent, sed ad res. Unde famuli sub imperio sunt, servi sub dominio. Neque hæc differentia Romanis peculiaris est, sed moribus aliarum gentium etiam conformis. Et nescio, cur id immane videatur Illustri Pusendorfio, quod servi rebus accensentur, & quod eodem modo de servo quis dicat, hic meus est, ac de jumento hoc meum est. Etsi enim non negemus, dominum semper recordari debere, servum esse hominem, omnibus juribus humanitatis capacem, debet tamen etiam misereri jumentorum. Etsi pec-

peccet Dominus si crudeliter tractet mancipia ejusmodi & servos, peccare tamen etiam potest in administratione & exercitio dominii intuitu rerum aliarum. *Conf. Exod. XX, 21. 29. 32.*

§. XXXI. Fluunt ex hac differentia reliquæ. Nam ideo *Unde & relit- que differen- tentie pro-* quia servus perpetuus, sive captus, sive ex conventione acqui- bet dominus jus vitæ & necis & potestatem coercendi graviter, *fluunt.* & omnia per ipsum acquirendi, ei in domo pro lubitu ministrandi & limitandi, in tantum, ut hæc omnia eò ipso quò quis servus perpetuus est, absque speciali conventionè juri dominico illimitate coherere videantur, nisi certis ex rationibus leges civitatis istam potestatem moderentur. Contra quod mercenarios & famulos temporarios attinet, hic omnia à pacto & conventionè dependent, ac plerumque & regulariter res se aliter habet ac in servis, nisi aliud expressè conventum sit.

§. XXXII. Fuere hæc, quæ hæctenus de differentia servo- *Obscuritas* rum notavimus, eò majori cum cura notanda, quò securius ea *in voce liber- communitè negliguntur, & quò confusius postea in doctrina de tatis & liber-* differentia inter liberos & servos procedi solet, *rorum homi-* *num.* cujus confusio- nis causa ferè unica est, quod partim exacta differentia servorum & famulorum hæctenus exposita non attendatur, partim etiam ipsa libertatis differentia à servitute quacunque ignoretur. Nec mirum, quod Politici & Jure Consulti hic coequire soleant, cum sæpè in conceptu genuino libertatis ipsi Philosophi morales & Theologi sint talpà coeciore. Omnes libertatem crepamus, pauci quid libertas sit scimus, vel ideo quia paucissimi eà de re prudenter cogitamus.

§. XXXIII. Quantis tenebris adhuc involuta sit doctrina de *Obscuritas* libero arbitrio, iis constat, qui absque præjudicio sectæ & auto- *doctrina de* ritatis scripta eam in rem Erasmi & Lutheri legit. Multa eruditè *libero arbi-* *trio.* uterque, sed multa etiam utriusque ulteriorem merentur discus- sionem. Neque enim notæ, quæ in noviore Lutheri de servo arbitrio editione à Theologo Argentoratensi adjectæ sunt, at- tanti nominis dignæ, & maxima ex parte in id solum tendunt, at- que

que contortis maximè & cavillatoriis interpretationibus, quamvis frustra, ut Lutherus à Reformatorum doctrina de prædestinatione alienus esse videatur. Doctrina de libertate voluntatis humanæ per distinctionem inter libertatem contradictionis & contrarietatis explicata, & quod homo possit stare vel federe, federe & non federe, ferulâ digna esset, nisi quotidie à viris gravibus adhuc in Academiis tanquam res notatu digna inculcetur. Quasi libertate pollens, aut ab ea denominandus sit homo, qui angustissimo & obscurissimo carcere inclusus, ac durissimis compedibus vinctus stare possit vel federe, federe vel non federe. Distinctio inter virtutes philosophicas & theologicas, quæ in omnibus compendiis & systematibus caput erigit, ne obulò quidem æstimari meretur, postquam Dominus Præses in Ethicis demonstravit, virtutes istas Philosophicas virtutes non esse, sed palliata vitia, & neminem pollere libertate, ut passiones dominantes deprimere viribus naturæ, ac fontem omnium virtutum, amorem rationalem, acquirere possit. Nihil frequentius, quam quod hæretices, doctores alterius sectæ appellent Pelagianos, & non raro mutuz sunt hæ cavillationes. Sed uti facilè ostendi potest, ipsum primùm hæreseos istius Antagonistam, Divum Augustinum insigniter Pelagianizasse; ita sæpius adhuc hodie observare licebit, illos, qui alios Pelagianismi accusant, ipsosmet errori illi profundissimè esse immersos. Et tamen nemo de emendatione lubricorum istorum fundamentorum de libertate voluntatis humanæ cogitat, quibus & tota penè Theologia, & tota Jurisprudentia innititur, dum doctrinæ de peccato, imputatione, penâ, gratiâ, regeneratione &c. ex fontibus istis tanquam rivuli sunt deducendæ. Sed istam quidem camarinam non movebo ulterius, verum sufficere hætenus puto ea, quæ de libertate voluntatis humanæ & imputatione actionum humanarum disseruit Dn. Præses in tomis observationum selectarum.

*Obscuritas
definitionis
libertatis in
jure.*

§. XXXIV. Libertatem hominum liberorum, qui servis opponuntur, definit JCtus quod sit *naturalis facultas ejus, quod cuique facere liber, nisi quid vi aut jure impediatur.* Sed evidens est hanc definitionem ineptire, quia definit libertatem naturalem omni-

omnibus hominibus ante introductam servitutem competen-
tem, quam etiam servi habent, qui *vi & jure* prohibentur eam exer-
cere. Et ineptius adhuc est emplastrum interpretum quorum-
dam, qui servos *statu*, non *vi & jure* impediri ajunt, quasi status ser-
vorum non inceperit à vi bellicâ, & quasi jus Gentium aut Civile
non impediât libertatem servorum, & statum servilem legibus
coërceat. Et vereor, ut omne dubium tollatur, si liberum ho-
minem cum aliis definias, *qui carcat domino*, quia servi sunt, qui
habent dominum. Hoc pacto enim libertas vel concipitur, quid
non fit, vel promerâ privatione falso ventilatur. Et quid si quis
urgeat, hoc modo omnes homines in Republica servos esse, præ-
ter solum Principem, quia Principes & sint & dicantur Domini
subditorum. Distingtio inter libertatem civilem & personalem
rem magis intricabit. Libertati opponitur servitus. Ergo & ser-
vitus erit vel civilis vel personalis. Et subditi ergo erunt servi
civiles. Princeps uti etiam quoad personam liber est, ita & sub-
diti quoad personam servi erunt, cum Princeps suum jus &
illimitatum habeat in personas subditorum. Quodsi distingue-
res inter libertatem & servitutem in territorio reipublicæ & in do-
mo, & sic parum proficeres. Spatium enim laxius & angustius
statum libertatis aut servitutis non mutare possunt. Mancipium
divitis domini, cujus operis dominus in parva villa utitur æque
mancipium est, ac illud, quod omnibus ejus servis & negotiis est
propositum, & ex officio servili perpetuo huc illuc iter facit.

§. XXXV. Quodsi subditorum nulla est à servis differentia, *Subditi ser-
vi secundum*
ignoramus profecto omnem differentiam inter ingenuos & ser-
vos. Ingenuitas enim est status infra majestatem positus, & cha-
racter subditorum qui liberi esse dicuntur. Et profecto, quo plus *regium*
dubitamus, eò magis dubii reddimur. Jus Regis, quod Samuel *Hebræorum.*
populo Israëlítico exponit, *i. Sam. 8.* expresse dicit, *quod servi futuri*
sint regis. Qui de moribus tyrannicis Gentium finitimarum Sa-
muelem accipiunt & juri huic Regio opponunt aliud jus Regis
descriptum *Deuteronom. c. 17.* illi profecto fluctus movent in simpulo,
& officium Regis à jure ejus, potestatem ab obligatione secernere
ignorant, seducti forte doctrina non lepida juris Romani, vel si

mavis Triboniani, secundum quod obligatio est certa juris species. Petebant Israelitæ Regem, ut aliæ gentes habebant. Deus igitur dum per Samuelem jus Regis Israelitici exposuit, docuit simul jus Regum omnium, adeoque docuit, omnium Regum subditos servos esse. *vid. Schickardus de jure Regio Hebræorum, & ejus Glossator ad titulum. Besold, Op. Polit. lib. 2. p. 64. seqq. Martinus Schoockius de quadruplici lege Regia.*

Nulla distinctio inter tyrannidem & imperium despoticum & regnum.

§. XXXVI. Quid quod ipsa distinctio inter tyrannidem, imperium despoticum & regnum, quæ tamen gemma est Politicæ vulgaris, videtur simul labascere. Olim monarchæ omnes tyranni appellabantur, quia omnium subditi ab iis, qui in libera civitate vivebant, pro servis habebantur. Hinc toties in declamationibus veterum fit mentio legis de præmio tyrannicidæ, cujus intentionem dum nostri homines ignorant, ineptissime in Academiis de tyrannicidio disputant, & nescio quam distinctiunculam inter tyrannum titulo & exercitio, nullo in disputatione illa usui futuram excogitant. Unde tot ineptiores quæstiones, quænam requirantur ad tyrannum exercitio, quæ plerumque tyrannum ita describunt ut in merum evadat ens rationis, quod nullibi terrarum ostendi potest. *Conf. Pufend. de I. N. lib. VII. c. 6.* Regnum dicitur, ubi Princeps primario utilitatem publicam curat, Tyrannis, ubi propriam. Deus est, non homo, qui primario aliorum utilitatem querit. Omnes nostrum interesse querimus, publicam utilitatem prætendimus. Qui aliter de se arbitratur, hypocrita est, qui de aliis, naturam humani generis ignorat. Non est turpe, crede mihi, suam querere utilitatem, si id absque damno aliorum fiat, multo magis si cum commodo aliorum, etsi non primario spectato. Faciunt id omnes domini in societate herili. Cur adeo non facerent Principes in regno, cum tamen subditi, ut diximus sint servi. Imo etiam si servi non essent. Eadem est in Academiis tyranni definitio quæ Christiani. Quis tam absurda sibi imaginaretur? Tyrannus est, qui primario suum commodum querit. Idem etiam Christianus. Nam recta charitas, Christiani etiam, incipit à se ipsa. Res est ex omnibus systematibus nota.

§. XXXVII.

§. XXXVII. Si subditi servi sunt, omnes Principes Monar- *Nec inter*
 che erunt Domini, & si omnes Principes jure suo utilitatem pri- *dominatum*
 vatam primario spectant, omne imperium unius erit despoticum, & *imperium*
 seu Dominatus, adeoque distinctio interregnum absolutum, ci- *civile.*
 vile tamen, & Dominatum humi procumbet. Et cur non pro-
 cumberet? Omnes Reges Domini simpliciter & in eminentissimo
 gradu dicuntur. Stabilito Imperio sub Domitiano idem titulus
 radices egit in imperio etiam Romano. Inde Gallorum Sire &c.
vid. Dn. Becm. notit. dignit. dissert. i. c. 4. Besold. Op. Polic. lib. 3. p. 9. & 23.
 Quid quod cum Dominicum imperium soleant appellare tyrannidem
 legitimum, (*Bes. ibid. p. 22. 23.*) & modo ostenderit, omnem
 monarchiam tyrannidem esse, etsi hodie non ita appelle-
 tur ob errorem illum Pseudo eruditorum, facile etiam patebit,
 omnem monarchiam esse dominatum. Ita & perpetuo vocem
 usurpat Tacitus. *vid. Freinshem. indic. in vocibus: dominatio &*
dominus.

§. XXXIX. Adulationi & dissimulationi originem debet *Adulatio &*
 distinctio inter imperium civile & dominatum. Plinius in panegy- *dissimulatio*
 rico. *Scis ut sunt diversa natura, dominatio & Principatus, ita non sors hujus*
aliis esse Principem gratiorem, quam qui maxime dominum gaudentur. distinctionis.
 Et paulo post: *Hic (Trajanus) regnum ipsum, quaque alia captivi-*
tas gignit, arcet, ac submovet, sedemque obtinet Principis, ne sit Domino
locus. Ast quis flosculus hujusmodi Principis Panegyristarum, h. e.
 adulatorum publicorum superstrueret sanam doctrinam Politi-
 cam, praprimis cum ipse Plinius ad Trajanum scribens, non absti-
 neat a Domini appellatione. Notius est, quam quod notissimum,
 Augustum, ne videretur potestatem regiam gerere, quam revera
 gerebat, domini titulum omnibus modis declinasse. Hujus ve-
 fugia calcabat Trajanus, etsi non passibus æquis. Alius & multo
 impudentior scriptor, (liceat enim Theologum Christianum jun-
 gere JC to Pagano,) Divus seu Beatus Gregorius Magnus, & adu-
 latorum Maximus, ad monstrum hominis Phocam Imperatorem
 scribens, inter alias infames adulationes hæc addit: *Hoc interesse*
inter Reges Gentium & Republica Imperatores, quod illi servorum Do-
mini sint, Casares Liberorum. Sed quid sanum ac solidum in do-
 Eri-

Et rina de liberis & servis expectes ab homine, qui parricidium Phocæ plusquam servili adulatione tantum non laudavit, & Gloriam in excelsis super ejus imperio canere Angelis mandavit? *Conf. Arnold. Reher. Historie in Phocæ & Gregorio Magno. Becm, & Besold. ad. II.*

*Exempla in-
certa imperii
despotici. Po-
puli Barbari
& Moratio-
res.*

§. XXXIX. Exempla imperii despotici si quæras, pariter se ostendit imbecillitas distinctionis. Docuit Aristoteles, *I. Polit. c. 1.* Dominicam hanc Monarchiam fere semper in usu apud Barbaros fuisse, ut qui sint naturâ servi. Dari servos, naturâ non nego, quin imo statuo reges, nobiles, eruditos, musicos, oratores, Duces bellicos, artifices, liberales, fortes, poëtas, Jctos, &c. nasci non fieri. Servorum naturâ elegans exemplum recenset *Lorenz. Müller in der Septentrionalischen Historie p. 33.* de rusticis Livonicis, quorum miserâ conditioni cum olim Rex Poloniæ Stephanus anno 1582. ex misericordia succurrere vellet, atque constitueret, ut, si peccarent, loco immanium verberum, ipsis imponeretur mulcta levisima, responderunt, se malle omnia dura perpeti, quam novitatem aliquam contra mores receptos introducere. Sed populos Barbaros naturâ servos esse non concedo, quia notum est distinctionem inter populos barbaros & moratiores, fastui Græcorum debere originem, qui se solos sapientes & moratiores, reliquos omnes barbaros dicebant, quem fastum postea Romani imitati sunt. Sequioribus temporibus Hispani idem de se gloriantes sub hoc inani prætextu occupationem bellicam novi orbis, etiam in publicis scriptis defendere non erubuerunt. Hodie Natio Gallica vel nostra adulatione fere per longissimi temporis possessionem hunc titulum præscriptione acquisivit, & Hispanos pariter ac nos vulgaribus proverbii & in variis scriptis tanquam barbaros traducit, ut de Ægyptiis, Sinensibus aliisque populis similia patrantibus jam taceam. Sed jam alibi ostendit Dominus Præses, insignis divinæ prudentiæ specimen esse, quod populi moratiores, communiter maximè irrationabili, barbari contra rationabiliori idololatriæ dediti fuerint, & quod palpabiliter monstrari possit, moratiores gentes semper majoribus ac magis horrendis vitiis fuisse deditos quam populos barbaros. Accedit quod evidens sit, mul-

multos populos barbaros majori libertate gavisos esse, quam moratiorum, quod vel exemplo Germanorum antiquorum, hodie B. H. P. quos honoris causa non nomino, distinctius patet. Turcæ & Moscovitæ communiter allegantur in exemplum Imperii Despotici inter Barbaros. *Vid. Besold. Op. Pol. l. 3. p. 26.* Sed & hic tamen multa monenda. Dubium est & valde controversum inter cordatiorum, utrum Rex Galliæ magis dominicè imperet suis subditis, ac Imperatores Turcarum & Moscovitarum suis. Nota clausula: *Car tel est nostre plaisir*, cujus tanta est efficacia ut Cardinalis etiam Bullionæus, etiam Romæ in gremio Ecclesiæ, ejus fragrantiam senserit. Alia infinita ut jam taceam. Multa insuper falsa immixta sunt in historiis vulgaribus de moribus populorum, quale illud, quod uxores Moscovitarum non credant se amari à maritis, nisi miserè vapulent. Multa nobis videntur servilia, quia à nostris moribus aliena. Gravibus verbis coerceri magnos ministros magnorum Imperatorum, ideo apud nos servili habetur, quia apud nos non moris est, sed soli servi ita tractantur. Ignominie genera enim maximam partem ex moribus arbitrariis æstimantur. Apud Romanos gravior injuria erat alapa, quia servi sic coercerentur, quam fustis, quia militaris pœnæ genus erat. Eadem observatio & hodie apud nos in usu est, si cum milite gregario res sit. At inter Nobiles & Studiosos, gravior ignominia est fustis quam alapa. Ita mores hominum etiam in una natione variant. Honori duxerunt sibi nobiles si alapâ à magno Principe datâ apti declarentur ad subeunda militaria officia, aut in possessionem mittantur majoris dignitatis. Etiam Imperatores Romani aliique Reges Europæi cœlum se mereri putarunt, si ab infami & pediculoso monacho flagellis cæderentur. Non erubuerunt Domini dominantium, sed laudi sibi duxerunt, si servi fervorum pedes graveolentos osculati sunt. Et nos dedecori esse Russorum Magnatibus putamus, si scuticâ coercerentur à suo Imperatore. Gloriantur Russi se maritos esse suarum uxorum. Moratiorum subditi gloriantur, & in sinu gaudent, si Principes eorum amori uxorum se insinuaverint. Etiam Neronis etiam Heliogabali Aulici Principes suos benignos & patres

tres patriæ esse prædicant. Ita mundus regitur opinionibus. Quilibet populus se extollit & alios contemnit, quilibet mores suos admiratur, aliorum pro barbaris habet. Ita suum cuique pulcrum. Ita nondum invenimus exemplum clarum & perspicuum Imperii Despotici.

Quid libertas, quid servitus?

§. XL. Quid ergo in tanta obscuritate & incertitudine de libertate dicemus? Proferemus & hic conjecturas nostras, sed de paucis. De libertate interna voluntatis hic non agimus, sed de externa, quæ bonis fortunæ annumeratur. Non est libertas hæc Epicuream, quæ non est positio jucunditatis, verum carentia doloris. Ita libertas vera est carentia servitutis. Inde actio pro libertate etiam humana magis negatoria est quam confessoria; Inde bestiarum etiam, qui curam nostram & servitutem evaserunt, naturalem libertatem recuperasse dicuntur. Servitus autem est necessitas faciendi, quod alii velint, & quidem in suam utilitatem. Non quidem in damnum meum, sed abstrahendo an mihi hoc utile sit, an minus. Necessitas faciendi quod alii velint in meam utilitatem, non servitutis sed libertatis species est. Hæc dum neglexerunt Politici & Juri, omnia turbarunt. Sed pergo. Prætextus quod ea, quæ ex aliena voluntate necessitate adactus facio, vergant in meam utilitatem, species servitutis est & gravior plerumque, quia libertatem mentitur, uti gravior morbus est, qui non sentitur. Dantur enim & gradus libertatis & gradus servitutis. Qui pauca in aliorum utilitatem cogitur facere ex parte liber est, qui omnia sponte facit in aliorum utilitatem is summè liber est. Qui dominum nanciscitur, sic suam quærentem utilitatem, ut servi planè negligat, vel planè apertè eam perdat, is extremè servus est. Qui domino paret, post suam etiam servi quærenti utilitatem, is servitutem tolerabilem servit. Ex his facile judicari potest, de libertatis cum servitute mutatione aut vice versâ. Signa externa fallunt. Et potest adeo quis pro libero haberi, qui reverâ servus est, & pro servo, qui liber est, ut qui dominum nactus est benignum & indulgentem, aut qui sponte facit omnia, quæ à domino desiderantur. Appellari tamen solent

lent in Politicis & Jure homines liberi vel servi secundum id, quod communiter à positis in certo statu signo externo declarato, fieri solet, vel debet, non attentis exceptionibus paucis. In his enim doctrinis semper à priori fit denominatio.

§. XLI. Nunc probam instituamus, an conjecturæ nostræ sint verosimiles, id est, utrum ex iis facile investigare possimus liberos & servos in societatibus humanis. Incipiemus autem à familia. *Quis liber, quis servus in familia.*

Paterfamilias liber est, quia in domo tanquam simpliciore. Paterfamilias liber est, quia in domo à nemine cogitur (id est cogi debet) ut agat in aliorum utilitatem, sed quæ facit in uxoris, liberorum, servorum utilitatem, sponte facit. Uxor non serva est, sed ex parte libera, quia pauca cogitur facere ad utilitatem familiæ, tanquam socia mariti, spontè amans liberos, & utilitatem communem rei familiaris quærens, sed quæ tamen sub mariti imperio est & si tum quædam facere cogitur ad propriam simul utilitatem id facit, quia socia est. Liberi sunt reverà liberi, etsi multo tempore omnia faciant ex necessitate imposità à voluntate patris & matris, quia omnia hæc faciunt in propriam utilitatem, ut fiant membra socialia. Servi, servi sunt, quia quæ agunt, agunt in utilitatem domini, domina, liberorum. Servi mercenarii non sunt ex parte liberi, quia & hi regulariter, vel omnia vel plurima faciunt necessariò ad utilitatem domini. Ergo sunt æque servi ut mancipia, sed ut diximus temporarii, imò magis servi sunt, quam mancipia, si secundum mores communes populi dominos benignos hi nanciscantur, illi duros & austeros. Mancipia quin sint veri servi nemo dubitat, modo tamen vivunt in servitute tolerabili, si domini ex more gentis sint benigni, modo in extrema servitute, si domini sint asperi. Quod si manumittantur à dominis, quacunque etiam, modo serià voluntatis declaratione, desinunt simul esse pars familiæ & sunt liberi, nisi duriores conditiones ex more gentis manumissioni apponantur, tum enim non nisi nomine à servis differunt.

§. XLII. Media societas inter familiam & civitatem est collegium seu universitas quævis, in quâ plures sunt patresfamilias. *Patresfamilias in collegiis & universitatibus.*

Hi liberi manent, etsi secundum leges societatis illius multa ex his & universitatibus necessitate agant, non tam ideo, quod collegium seu universitas

D

ori-

*cur liberi
maneant.*

*Cives liberi
in libera Re-
publica. Sub-
diti an liberi
in Aristocra-
tia.*

originem sumat ex consensu, nam servi, qui in perpetuam servi-
tutem consensu suo se vendiderunt, nihilominus servi sunt; sed
partim quod leges seu pacta specialia collegii, quæ ipsis necessita-
tem agendi imponunt non simpliciter pro voluntate alienâ habe-
ri possunt, cum vota singulorum in condendis etiam statutis con-
currant, & ab initio incertum sit, quanam vota pluralitatem con-
stitutura sint; partim quod illa statuta non respiciant peculiarem
singulorum votantium, aut etiam eorum, qui pluralitatem fa-
ciunt, sed communem totius universitatis utilitatem.

§. XLIII. In Civitate quæ in terminis liberæ Republicæ
manet, ex iis quæ modo de collegiis dicta sunt, facillè apparet, qua
ratione cives omnes liberi sint, etiamsi omnes sint subditi, quia
scilicet omnes in legum constitutione votis suis concurrunt adeo-
que omnes conjunctim sumti imperium habent, legesque in De-
mocratia satis evidenter respiciunt utilitatem communem vel
omnium, vel certe plurium. In illa civitate ubi pauci imperant,
quæ Aristocratia dici solet, cum imperantes & subditi hic sint di-
stincti difficilior inspectio est. Ipsi Optimates haud dubie liberi
sunt & magis liberi quam cives in Democratia. Nam ad se invi-
cem relati, etsi etiam singuli sint subditi, eadem tamen obtinent,
quæ de civibus in Democratia modo diximus. Sed ad plebem
relati majori libertate gaudent, dum ipsi soli leges condunt & ne-
cessitatem plebi imponunt, nec paria à plebe metuunt, adeoque
quæ ipsi faciunt, intuitu plebis sponte faciunt, imo & plurima in
iporum utilitatem per leges à plebe fiunt. Uti enim in Demo-
cratia jura omnia sunt æqualia, ita in Aristocratia, non potest non
inæqualitas jurium introduci, cum imperantium hic semper sint
plures prerogativa præ plebe. Subditi igitur seu plebs non ita
liberi sunt in Aristocratia quam in Democratia, quia multa co-
guntur facere propter dictam inæqualitatem in utilitatem opti-
matum. Neque adeo appellantur etiam in politicis cives liberi,
uti cives in Democratia. Non tamen dicuntur servi, quia qua-
dam leges non solum per prætextum sed & reverà iporum utili-
tatem respiciunt, & quia leges multas actiones ipsis liberas relin-
quunt, neque in hujus ex optimatibus arbitrio est sine consensu
colle-

collegii hominibus ex plebe pro imperio aliquid injungere, sunt ergo liberi in gradu quamvis inferiori. Quod si autem per leges omnes penè actiones plebis sint ligatæ & contra summâ inæqualitate ad eadem vincula actionum non sint adstricti imperantes nullum est dubium ejusmodi subditos revera servos esse imperantium, & eò graviozem servituzem servire, quò papabilius est, utilitatem publicam ab imperantibus saltem prætextu loco usurpari, adhuc graviozem, si populo persuadeatur sub tali jugo esse liberam rempublicam. Et adeo si hic liberi sunt dicendi subditi, sunt saltem respectu suorum fervorum domesticorum. (Exemplum hujus observationis esse potest Respublica Romana post ejectos Reges, per ea quæ fufius docet Dn. Præses *lib. 1. de nevīs Jurisprud. Antiquissim.*)

§. XLIV. In Monarchia occurrunt Princeps, Nobiles seu *In Monar-* Senatus, Plebs. Princeps, haud dubie liber est, & quidem in *chia Prin-* eminenti gradu, quia omnia sponte facit, non dependens à *ceps Domi-* luntate alterius. Intelligo vero Principem, qui reverà Monarcha *nus, subditi* est, non dependens à Senatu, sed eo tantum tanquam consilio *servi.* utens. Neque enim hic respicio titulum Imperatoris, Régis, Principis &c. Rem ipsam confidero, an summam potestatem habeat nec ne. Nec me turbant leges fundamentales. Poterit enim iis non obstantibus summam & absolutam Princeps potestatem retinere, sive generales saltem articulos contineant illæ de officio Principis, sive etiam speciales, modo ipsa participatio majestatis statibus regni per eas non tribuatur, & hi non possint irritas reddere actus principis, legibus fundamentalibus repugnantes, sed saltem intentio sit legum fundamentalium, ut vinculum injiciant conscientie Principis. Talis princeps reverà dominus simul est subditorum suorum, quia ipse leges fert subditis suis in utilitatem suam primario tendentes, essi per consequentiam etiam tendant in utilitatem subditorum. Nec hic Princeps committit aliquid injusti, cum omnes homines naturâ quærant commodum proprium, & quæ sibi utilia videntur, facile sibi persuadent esse etiam utilia aliis. Quamvis igitur utilitas publica in monarchia vera & absoluta semper prætexi soleat, communis tamen hic regula est,

est, in salute seu utilitate principis sitam esse utilitatem subditorum, uti à salute domini ferè dependet utilitas servorum. Adde, quod in Monarchia iudicium de salute publicâ est penes solum Principem, subditis non nisi parendi gloria est relicta, uti in domo iudicium de utilitate familiæ est penes solum dominum.

*Comparatio
dominii &
servitutis ci-
vilitis cum fa-
miliari, pa-
trisfamilias
& patris pa-
trie.*

§. XLV. Ergo si Monarcha est dominus civitatis, sequitur, quod etiam Politici tradunt, quod omnes subditi sint servi civiles. Correlatum enim libertatis civilis est civilis servitus. Saltem ostendendum, quomodo servitus civilis differat à servitute domesticâ. Non melius rem explicare poterò, quam quod differant eodem modo, uti domus à Monarchia. Monarchia est magna domus. Domus est parva monarchia. Monarchia non est in domo sed domus in monarchia, ut quæ constat ex pluribus familiis. Hinc Princeps tanquam caput Monarchiæ non est servus Patrisfamilias, sed Paterfamilias est servus Principis. Princeps nullius servus est sed omnino liber & omnium dominus, paterfamilias & servus est intuitu Principis, & dominus intuitu servorum suorum, & liber intuitu liberorum & uxoris, aliorumq; plurimorum concivium qui non sunt magistratus. Servus & famulus domesticus planè non est dominus, nec liber, habet tamen spem libertatis, famulus certam, mancipium incertam, uterque spem incertam dominii. Dominus familiæ dicitur paterfamilias, Princeps pater civitatis, vel Pater patriæ. Uti vero usu Politico, & Juridico paterfamilias quis dicitur non tam in respectu ad liberos, quam intuitu libertatis vel dominii, quod in familia cujus caput est, gerit, (nam & impubes paterfamilias audit) ita etiam res cum Principe se habet. Quis enim & quâ fronte assereret, Principem dici Patrem patriæ, quod subditi sint ejus liberi, nisi unicam illam & primam civitatem Cainiticam excipias, aut quod etiamsi non sint liberi, debeat tamen affectu paternò subditos tanquam liberos profequi. Ignarus est naturæ humanæ, qui talia postularet ab ullo homine. Ipse Deus Regem Israëlitis dans hoc non postulavit ab eo, sed servitutem civilem, adeoque & effectum dominicum principis, si non probavit, saltem non improbat. Igitur Pater patriæ

patriæ appellatur, intuitu libertatis & potestatis in patriam hoc est homines in patria viventes, ut modo de significatione patrisfamilias diximus. Adulationi panegyristarum aut ipsi Rhetoricæ Principum debemus, quod Princeps vero patri, subditi liberis sint comparati. Cogita saltem magistratum minorem. Exuenda huic est omnis prosopoplypsia & affectus paternus, si nolit suspectus esse. Ipse Cain eò momentò, quò Princeps factus est, desit esse Pater, & factus est Dominus. Patria potestas naturâ vel excludit jus vitæ & necis, vel includit. Si excludit, (ut putò,) apertum est, subditos non esse liberis in familia comparandos, quia Princeps sine jure vitæ & necis Principis saltem nomen mentitur. Si includit, exigua est in domo differentia inter liberos & servos, nisi, quod servi perpetui spem habeant incertissimam libertatis, liberi habeant spem magis fundatam, quod sint post educationem ipsi patresfamilias futuri, à servis autem mercenariis tum planè non differunt. Sicigitur in quæstione præsentî vel litigavimus magis de nomine quam de re, vel etiam hoc respectu injusta esset comparatio inter tales liberos & subditos. Nam subditi Monarchæ non habent nisi spem incertissimam libertatis suæ, si scilicet familia regnatricis plane intereat, alias enim mortuo rege, non fiunt liberi, sed mutant saltem dominum, unde hoc intuitu nec regulariter cum mercenariis servis familiæ exactè comparari possunt, sed propiores sunt mancipiis, & homines proprii ipsius Principis. Quamvis enim ad dignitates adhibeantur subditi, jam supra tamen diximus, etiam servis familiaribus & mancipiis posse talia officia committi, & sufficit, quod uti dominus, pro lubitu potest servo officium adimere, ita Princeps Monarcha potest pro lubitu officialem suum ab officio dimittere. Nisi in eo differentiam quæras, quod subditis libera sit emigratio (quamvis nec hoc in regnis absolutis perpetuum,) mancipiis non sit libera potestas mutandi dominum, nam hoc respectu fierent similiores servis mercenariis, qui & ipsi finito tempore dominos saltem mutant, rarissimè ipsi fiunt domini.

§. XLVI. Fluit simul ex dictis, quod, si strenuè urgeas, esse *Distinctio* tamen aliquam differentiam inter Regnum & Imperium Despoti-*subtilis* & cum non magni

*momenti in-
ter Monar-
chiam despo-
ticam & non
despoticam.*

cum; non enim negari posse subditos ab uno principe mitius tra-
ctari ab altero durius, adeoque illum instar patris esse, hunc in-
star Domini, concedam equidem prius assertum, negabo tamen
exinde deductam illationem, & contra urgebo, differentiam qua-
cunque etiam hic subsit subtiliorem esse, quam ut magnum usum
sit allatura in sapientia civili. Differet enim hōc modō saltem re-
gnum & despoticum imperium uti differunt dominus benignus
& durus. Sed quemadmodum secundum vulgare, pater quam-
vis durus, tamen pater est, ita pari ratione dominus, quamvis be-
nignus, tamen dominus est. Ergo si tu velis Principem durum,
ideo dominum appellare quia durus est, & benignum ideo pa-
trem quia benignus est, ridebit te tertius & vel regnum suum di-
vider in regnum benignum & durum, ac tuum despotam appel-
labit patrem durum, vel despoticum tuum imperium dividet in
dominatum benignum & durum, ac Principem tuum vocabit
dominum benignum. Unō verbō: subtilitas ista tua nullius est
usus. Sæpè etiam in domo difficile est affectum paternum à do-
minico separare. Multi patres ita duri sunt, ut libetos suos non
magis ament, quam servos, & à liberis etiam timeantur ut domi-
ni. Contrā dantur domini qui tam benigni sunt, ut servos suos
æquè ament, ut liberos, & servi etiam eos venerantur ut patres.
Interim ut supra monitum quando de utroque secundum regu-
las doctrinæ Politicæ aut Jurisprudentiæ in abstracto differimus,
nomina damus eorum statui externo, prout signa externa ferunt,
non prout affectio interna, h. e. quomodo ex natura societatis
esse debent non prout sunt. Hinc igitur pater durus pater est,
& dominus benignus dominus manet. Adde, quod nec usus
vester, quem in distinctione illa quaeritis sit magni momenti.
Regnum & Principem laudatis propter benignitatem, Despotam
& Dominatum vel vituperatis vel contemnitis propter duritiem.
Quasi benignitas semper foret commendanda, & semper vitupe-
ratio sit obnoxia durities. Blanda patrum segnes facit indulgentia
natos, & sæpè stultus amor parentum erga liberos, hos perdens
benignitatis paternæ titulō falso insignitur. Sæpè duro nodo du-
rus quaerendus est cuneus, ac uti commune dictum canit: Rusti-
ca

ca gens est optima flens, & pessima ridens; Ungentem pungit, pungentem rusticus ungit; ita eadem cantilena canenda est Principi, si benè gubernare velit, qui duros nodos & truncos pro subditis habet.

§. XLVII. Maneat ergo firmum, Principem in vera Mo- *Liberatur*
narchiâ non patrem subditorum esse, sed dominum, & subditos *doctrina no-*
intuitu principis non esse liberos sed servos. Nec me deterret à ve- *stra à suspi-*
ritatis professione calumnia, quam facile olfacio, quasi hæc sint *cione adula-*
principia Machiavellica, eum in finem inventa, ut Principibus *tionis & Ma-*
salem adulemur, eosque, jam satis ad id pronos, instigemus, ut *chiavellismi.*
subditos non tondeant sed deglubant. Respondeo siquidem, ri-
diculum esse, sibi persuadere, quasi disputationes scholasticæ effi-
cacia habeant eam, ut aulas, quæ alto supercilio despiciunt
scholas, alteraturæ sint, uti ridiculum esse jam plures ostenderunt,
quasi Machiavelli libri principes corruperint. Nec Machiavelli-
ca est doctrina nostra, nec Principibus adulatur. Convenit ea
cum doctrina Samuelis, populum Israeliticum de jure Regis in-
formantis, an etiam Samuel Machiavellista fuit? Abuterentur
Principes doctrina nostra, si prætextu ejus vellent injuria aut in-
justitia afficere subditos. Maledictus enim est dominus, qui er-
ga mancipium etiam suum non est humanus, mitis, misericors.
Sed maledictus etiam est pater, qui nimis indulget liberis. Nec
quicquam prodest adversa doctrina ad emendationem Princi-
pum duritiei adsuorum. Nam vel gloriabuntur, se esse patres
quamvis duos, & vel se ideo amare subditos, quia durius eos
tractent, secundum vulgatum, je lieber Kind / je schärffer Ruth; *;*
vel culpam duritiei in subditos transferent. Eodem modo se hic
res habet, uti in controversia Hornii cum Wittebergenibus de
dominio eminente. Neque enim verior Hornii assertio domini
eminentis corrumpit Principes, neque inanis doctrina adversa
de imperio eminente vel obulum prodest subditis.

§. XLIX. Unicum restat dubium, quod ansam videtur de- *Ostenditur*
disse sententiæ communi de libertate subditorum etiam in Mo- *font erroris*
narchia & imperio absoluto. Quis enim sibi persuadere vellet, in *sententia*
homines liberos eo dementiæ esse preventuros, ut libertatem *communi de*
rem libertate.

*subditorum
in Monar-
chia.*

rem inestimabilem sint vendituri, & magis presumendum est, sibi patrem voluisse eligere, salvâ suâ libertate quam dominum eâ perditâ. Sed facillima est hujus dubii & varia solutio. Initio enim ob modo dictâ istâ distinctio inter Patrem & Dominum nihil habet in recessu. Deinde, si singuli absque dementia possunt se in perpetuam vendere servitutem, potest etiam populus idem facere, præprimis, cum similes necessitates, possint sæpius urgere integrum populum, ut alterius imperio libertatem suam vendat, quæ necessitant ad vendendam libertatem singulos. Tertiò, si absolutum imperium, & cum hoc Dominium non transtulerunt subditi in electione in Principem suum, non pertinet casus hic ad nostram quæstionem, ubi de Monarchia & imperio absoluto loquimur. Deinde supponit hæc objectio fallam hypothesein, quasi Monarchia prima sit per electionem introducta, cum tamen contrarium supra fuerit de Republica Caimitica ostensum; & potius putarem, me securè quovis pignore certare posse, ne unum quidem dari posse exemplum, quod (1) populus liber, vel etiam optimates, (2) citra vim aut summam necessitatem constituerint (3) Monarcham, seu imperium absolutum in unum principem transtulerint. Omnes enim Monarchæ, qui absolutè imperant debent absolutum hoc imperium, seu stilo magis barbaro absolutezzam vel souverainitatem coactioni & violentiæ, vel si mavis, juri belli, aut factò de factò. Nec est quod factum Israëlitarum urgeas, regem eligentium. Nam neque ipsi eligebant, sed Deus dabat, neque Israëlitarum erant populus liber, sed Dominum saltem mutabant, neque Reges populi Israëliti erant veri Monarchæ, destituti videlicet potestate legislatoriâ, jure circa sacra, aliisq; pluribus majestatis characteribus.

Servi domestici principis, & horum comparatio ad servos subditorum & subditos reliquos.

§. XLIX. Cæterum cum Princeps in Monarchia sit etiam paterfamilias, & sic ob eminentiam in civitate pluribus servis in sua familia habeat opus, inde contingere potest facillè ut servi illi, non omnes sint bello capti, sed ut etiam ex civibus quidam servitio principis domestico se addixerint, adeoque non solum servitute civili ut subditi Principi serviant, sed & servitute familiari ut patrifamilias, & vel ut servi mercenarii si saltem ad tempus

sive certum sive indefinitum principi serviant, vel ut mancipia principis, si se perpetuo servitii principis dederint, præprimis si & uxorem liberos simul in potestatem dominicam principis transferunt. Hos si ad reliquos servos subditorum referas, nullum est dubium, quin & tales servi Principis in tantum emineant, saltem ratione dignitatis, servos subditorum, in quantum ipse Princeps dignitate eminet eorum dominos. Quod si vero eos compares ad reliquos subditos, non difficulter intelligitur, quod reliqui subditi, quamvis & ipsi sint servi civiles, videantur quodammodo liberiores esse servis domesticis Principis. Cum non solum reliqui subditi saltem simplici vinculo, servi ministeriales Principis contra duplici sint ligati, sed & quia ministeriales quoad nullas aut certe paucas actiones sine voluntate speciali Principis aliquid agere possunt, aut reliquis subditis ferè sufficit voluntas Principis generalissima & communis, legibus declarata ad dirigendas suas actiones paucas, plerasque, si non omnes, absque speciali voluntate principis instituunt. Unde quò remotior quis est ab aula & civilibus officiis subditus & paterfamilias, eò liberior est in civitate: Contra quò propior quis est principi & quò carior minister, eò majori servituti est immersus. Neque est, quod putes, doctrinam hanc sapere grillos philosophiæ scholasticæ saltem & umbratilis, neque aptam esse ad sapientiam vel prudentiam civilem, si modo illud observes, distinguendum esse inter Monarchiam veram seu absolutam, & inter Monarchiæ speciem, ubi Rex vel princeps saltem quoad dignitatem eminet populum absque potestate regiâ, aut certè, ubi populus decreta principis secundum leges fundamentales subinde potest imminuere vel impedire. Ad palatum viventium in vera monarchia non est ista sapientia liberior, quia hic servituti quis magis est adstrictus, & dulces ac variis libidinibus se commendans est servitium aulicum, libertas autem genuina & sapiens magis contenta. At in Republicâ liberiore, quæ saltem monarchicè administratur, observatio ista magni fit, & in ipsa praxi pro liberioribus habentur remoti à ministerio aulico, pro servis contra vel etiam pro mancipiis ministeriales aulici.

E

§.L.De

*Senatus in
Republica
antiquitus
ex senibus
constitit.
Veneratio
senum natu-
ralis. Com-
paratio pru-
dentia &
eruditionis.*

§. L. De principe satis. Pergo ad Senatum & Nobiles. Hic præter ea quæ jam *supra* §. 19. & 22. annotavimus, observandum est, in Republica Cœnitica verosimiliter seniores ad functiones & dignitates Reipublicæ fuisse adhibitos. Nam natura humani generis docet venerationem senum antiquissimam esse & ferè apud omnes gentes receptam, imò suo modo naturalem esse, quia veneratione digni sunt, quos pro bonis habemus, id est, qui non solum cognitionem boni & mali possident, sed & ad alios homines comparati tantis vitiis non sunt immerfi. Sed senes & longa rerum experientia magis norunt, quid bonum aut malum sit, & vel magis dominari possunt affectibus suis, ne erumpant in actus exteriores, vel certè magis ad dissimulationem vitiorum sunt apti, minimum à voluptatis illecebris, quæ ferè sola pro vitio politico habetur, omnium longissime sunt remoti, & ambitionis temperatæ contra ac avaritiæ cautiore majora signa dant, quorum illa ad regendam rempublicam & tranquillitatem externam, hæc ad acquisitionem opum, omnium rerum sufficientiam & notitas frugi patrisfamilias, putantur esse convenientiora. Paucis Regulariter Senes comparati ad juvenes ejusdem status prudentiores his sunt. ob diurnam experientiam, & adeo etiam sapientiores. Nam prudentia & sapientia revera unum sunt. Prudens enim homo non potest esse stultus, & sapiens imprudens, eò ipso quo imprudens est, stultus est & insipiens. Adde: Senex non eruditus etiam prudentior est, juveni erudito, imo cæteris paribus prudentior esse videtur sene erudito. Probo paradoxum. Omnes fatemur, eruditionem acquiri & doceri in scholis & Academicis. Fatemur prudentiam doceri non posse. Imo si doceri posset, non doceretur in Academicis. Eruditio est scientia universalium sive ea sint in vita civili usui futura sive non. Prudentia est observatio singularium, quæ in vitâ civili usum habent. Quò altior & subtilior abstractio est, eò censetur quis esse eruditior. Contra quo sensibilior & vulgarior est experientia, eò magis apta est ad veram Prudentiam, (non Astutiam,) acquirendam: nam vera prudentia simplex est. Animus hominis ita comparatus est, ut homo quidem possit varia cogitare successive, sed difficulter con-

contraria. Contraria sunt maximè speculationes subtiles, & at-
tenta observatio rerum singularium. Ergo eruditio impedit
prudentiam, & prudentia multa eruditione non habet opus.
Q. E. D. Exempla omnium functionum civilium, & omnium ar-
tium rem illustrent. Quò enim eruditior quis est in omni scien-
tiarum genere, eò minus aptus est ad praxin, eò minus socialis est,
& consequenter minus prudens. Contrà quò citius quis praxi
manum admovet, eò cautior fit, & eò melius rem expedit, et si fere
ineptior fiat ad subtiles & profundas speculationes. Dantur qui-
dem magna ingenia, quæ & prudentiâ & eruditione excellunt. Sed
hec sunt valde rara, & ad exceptionem pertinent, non ad regulam.

§. LI. Unde non mirum, quod inter regulas sapientiæ civi- *Comparatio*
lis inculcetur tam à scriptoribus profanis, quam in scriptura sa- *Monarchiæ*
cra, iudicium bene constitutæ Reipublicæ esse, si sene cum aliis Re-
neratione, male si contemnentur, ut si rex puer sit, aut sapiens *publica-*
quis sit in urbe, qui consiliis suis opem ferre possit eidem in ne- *rum specie-*
cessitatibus & angustiis constitutæ, sed quem nemo attendat, sed *bus, quoad*
cujus sapientiam reliqui cives vel ignorent, vel contemnant, *veneratio-*
Nec diffitendum tamen est, sepiusimè venerationem istam negli- *nem senum,*
gi, cuius rei quamvis plurimæ possint esse causæ, quas hic expedi-
re nostri instituti non est, id tamen observasse non erit alienum
à scopo, quod in democratia & aristocratia major soleat esse ve-
neratio senum quàm in monarchia absoluta. In hac enim cum
regnum sit successivam & adeò princeps juvenis etiam habenas
imperii post mortem patris suscipiat, & verò natura humana sic
fit comparata, ut bona nostra lubentius partiamur cum iis, qui
æqualis sunt ætatis, inde non potest non fieri, ut seniores ferè ne-
gligantur, & princeps munia sua distribuat sui æqualibus. Alia
ratio est Monarchiæ, ubi Rex est provectæ ætatis, quamvis & hic
variæ soleant esse causæ facilius promovendi juniores quam ubi
pauci imperant, aut populus liber est. Id obiter nota, communi-
ter pro illustrandâ hâc doctrinâ afferri solere exemplum Roboa-
mi, sed non convenienter. Erat enim Roboam quadragenarius,
& adeo non aptè Lutherus videtur eos qui cum rege educati
erant, appellare juvenes aut juniores.

E 2

§. LIJ. Porro

*Nobilitatis
ad liberos
transitoria
origo.*

§. LII. Porro, quamvis supra dixerimus, quod ii qui munia Reipublicæ gesserint, seu Senatus (qui à senibus ex quibus est compositus nomen accepit) fuerint eminenter nobiles, & adeo nobilitas cohæserit muneri, neque ad liberos transferit, prout etiam in pluribus aliis rebus publicis id observatum est; interim tamen secundum naturam hominum ferè aliter evenire nequit, quam ut filii senatorum statim in prima educatione prærogativam aliquam habuerint præ reliquis liberis, & non solum à sui æqualibus aliquâ venerationis umbra à tenera juventute sint honorati, sed & sæpius ab ipsis civibus ignobilioribus ad captandam parentum eorum gratiam humanius fuerint tractati, quam æqualium liberi. Unde, etsi post mortem parentum hæc æstimatio facile iterum potuerit decrescere, & sæpè nativitas ipsis impedimento esse ad nanciscendos honores, si parentes eorum multos inimicos sibi parassent, quilibet tamen facile cognoscit, quam non difficulter nobilitas ad liberos transitoria ex nobilitate muneri cohærente ortum ducere potuerit, præprimis si munera non fuerint annua sed ad dies vitæ concessa. Cum enim in magno honore prius fuerint habiti, qui patrem, avum, proavum senatores ciere poterant, & horum imagines ostendere, facile postea factum est, ut occasione honoris arrepta rem tanquam jure stricto debitam sibi & suæ posteritati vindicaverint, quamvis haud dubiè in Aristocratia & Monarchia hæc res celeriores semper habuerit progressus, quam in Republica libera.

*Nobiles in
Monarchia
diverso re-
spectu servi,
liberi, do-
mini.*

§. LIII. Etsi igitur *nobiles* & Senatus in Monarchia disparis planè quoad libertatem sint conditionis à Senatu & Optimatibus in Aristocratia, cum in Monarchia non solum singuli sint subditi, sed etiam *servi* Principis, quia tamen & in Monarchia imperium habent, etsi dependens à Principe, in reliquos subditos, hoc respectu *domini intermedii*, & quia illorum actiones plures per privilegium Principis magis laxantur quam reliquorum subditorum, hoc intuitu etiam *liberi*, tanquam inter servos principis præcipui, habentur. At nobiles inter se ipsos comparati, cum alii tantum servant servitutem civilem, alii insuper ex conventionione sint principis servi domestici vel perpetui vel temporarii, (*per dicta §. 49.*) no-
vo

vo respectu dividuntur in *liberos, famulos, & homines proprios* principis.

§. LIV. Restant *plebeji*, h. e. meri subditi non magistratus. *Simili sed tamen* Hi quidem uti magis *servi* civiles sunt quam nobiles, quoniam *men alio modo* tamen servos familiares habent & mancipia, ac horum *domini do hac tria* sunt atque sic in familiâ *liberi*, servis his oppositi ad liberos homines referuntur. Imo & ratione civitatis pro *liberis* habebuntur, *nomina par-* qui non sunt *servi domestici* principis & ejus *homines proprii*. *icipiant plebeji.*

§. LV. Denique in Monarchia *servi* subditorum domestici *Servi domesti-* *perpetui*, uti tantum *servi* sunt, & nullo respectu *Domini aut liberi; sicuti subdito-* ita de servis *mercenariis* tenendum, quod, uti in comparatione *dominorum quomo-* minorum suorum sunt *servi*, ita in comparatione mancipiorum *do liberi?* ob spem certam exeundi ex conditione servili, sint *liberi*, imò cum communiter non tanta soleat esse dominorum potestas in mercenariis, etiam aliquo modo intuitu dominorum. Ipsi tamen, quamdiu hanc servitutem serviunt *dominorum* nomen non participant.

§. LVI. Non injucundum erit tot varios eosque commixtos significatus servitutis, libertatis, dominii in Monarchia uno intuitu tanquam in scala prædicamentali sistere confusionis evitanda causa, ac paucis inter se comparare.

Scala prædicamentalis dominorum, liberorum, servorum in Monarchia.

1.	<i>Dominus Liber.</i>	Princeps.
2.	<i>Dominus Liber, Servus.</i>	Nobiles.
3.	<i>Dominus Liber, Servus,</i>	Plebejus.
4.	<i>Liber, Servus.</i>	Famulus.
5.	<i>Servus.</i>	Homo proprius.

Ex his solus Princeps ut vides liber est & dominus, homo proprius subditorum, solum servus. Famulus diverso respectu liber & ser-

fervus. Nobilis & plebejus civis insuper dominus. Habes tria genera dominorum, quatuor fervorum, quatuor liberorum. In classe dominorum & liberorum, superiore loco positi reliquos eminent, in classe fervorum infimi maximum servitutis gradum habent.

Distinctio nobilium, & plebejorum pro diversitate Rerum-publicarum.

§. LVII. Est & in eo præter hæcenus notatas inter tres Reipublicæ species differentia: quod in libera Republica distinctio inter plebejos & nobiles regulariter non fit tanta uti in Aristocratia & Monarchia, cum nobiles magistratu seposito vitam privatam degant agriculturæ vel alii vitæ genere dediti, & plebeji spem magis fundatam habeant, ut & ipsi ad munus magistratum possint adhiberi. Hic igitur character nobilitatis & plebeitatis ferè vagus est. At in Aristocratia optimates severius custodire solent characterem nobilitatis, & transmittere ad posteros atque magna curâ arcere plebem ab imperio, & multa sepimenta ponere quæ impedimento sint, ne nobiles & plebeji confundantur. In Monarchia regulariter quidem Principes distinctionem inter nobiles & plebejos conservant, sed non curâ tantâ ut in Aristocratia. Sæpè enim ratio status & studium conservandæ Monarchiæ svadet ut plebeji in statum nobilium evehantur, ut nobilium plura genera constituantur, quam in aliis rebus publicis in usu sunt, inde regale nobilitandi. Sæpè eadem cautio impellit principes, ut nobiles deprimant, non ut ordo nobilitatis planè extinguatur in Monarchia, quod est ex rebus Politicè impossibilibus, sed ut saltem mutetur. Hinc regulariter antiquæ nobilitatis suppressio, est effectio plebejorum in privilegia antiquorum.

Favor libertorum secundum illam diversitatem diversus.

§. LIIIX. Pari ratione & quod libertos attinet, seu qui servi & homines proprii esse desierunt, in Republica libera rarissime fiunt participes juris civitatis, & à servis ipsis non multum differunt. In Aristocratia manumissi quidem non difficulter accipient jura civium plebejorum, sed difficile transibunt ad classem nobilium. In Monarchia vero variæ causæ nec infrequenter intervenire possunt, ut saltum faciant à statu servitutis ad summum gradum nobilitatis, quas prolixius hic exponere institui non est. Exempla prostant apud omnes gentes. Ex his fontibus etiam habebis ratio-

tionem Antiquæ apud Romanos distinctionis inter liberos Latinos, dedititios &c. & cur Imperatorum tempore hæc distinctio fuerit sublata.

§. LIX. Fundamentis hæc jactis jam videamus servos *De servis & Germanorum & liberos homines.* Incipiamus autem à Julio Cæ- *liberis homi-*
fare. Hic lib. 6. de bello Gallico cap. 13. & 15. In omni Gallia, inquit, *nibus Gallo-*
hominum qui aliquo sunt numero atque honore (ut civium loco ha- *rum locus*
beantur) generi sunt duo, (quæ quodammodo correspondent cum Cæsaris cum
senatu & sacerdotibus Romanorum.) Nam plebs (quæ apud Ro- *succinctâ*
manos novum & tertium, aut si equites Romanorum adnumeret, periphrasi.
quartum faciebat) penè servorum (nostrorum i. e. Romanorum)
habetur loco, quæ per se nihil audeat (ut plebs Romana secessioni-
bis multis Senatus plebis cita & alia privilegia extorsit) & nulli
adhibetur consilio (adeoque civium numero planè non habetur in
republica aliâ libera, sed servili conditione apud Gallos est.) Ple-
rique (ex hac plebe) cum aut ere alieno, aut magnitudine tributorum,
aut injuriâ potentiorum premuntur, sese in serviutem dicant nobili-
bis, (equitibus & Druidibus.) In hos (adeo) eadem omnia sunt
jura, quæ dominis (etiam Romanis) in servos. Sed de his duobus ge-
neribus (nobilibus) alterum est Druidum, alterum equitum. Illi re-
bus divinis intersunt, sacrificia publica ac privata procurant &c. Al-
terum genus est equitum, ii cum est usus atque aliquod bellum
incidit, omnes in bello versantur, atque eorum, ut quisque est genere,
copiisque amplissimus, ita plurimos circum se ambactos clientesque ha-
bet, hanc unam gratiam potentiam noverunt.

§. LX. Rides, quod de Germanorum servis & liberis actu. *Gallorum &*
 incipiamus de Gallis dicere, cum tamen ipse Cæsar d. l. 6. c. 21. *Germano-*
 dicat *Germanos multum à consuetudine Gallorum differre, & Besol-* *rum mores*
 dus *Op. Polit. lib. 4. cap. II. p. 86. non sine ratione notaverit, Ger-* *hæc in re an-*
 manorum civitatem docente Tacito ex plebe & nobilitate confla- *diversi fus-*
 tam melius institutam fuisse, quam Gallorum veterum, qui se- *rint,*
 cundum Cæsarem nullâ plebis habitâ ratione, quæ servorum loco
 fuerit, ordines saltem Druidum & Equitum habuerint. Sed ni-
 hil muto,

§. LXI.

*Ostenditur
non fuisse.*

§. LXI. Nam ut taceam Germanorum mores quantumcunque etiam à Gallicis differant, non tamen tantum eos differre, quantum differunt à Romanis, ex quorum tamen jure & moribus proh dolor mores Germanorum nostrorum exponi solent: insuper id verius est, quod Strabo notavit *Geogr. lib. 7. Germanos à Gallis parum differentes esse, si virtutis, corporum magnitudinis & fulvi coloris excellentiam spectes. Sed & forma & MORIBUS & vitu adsmiles esse Gallorum, itaque rectè videri Romanos hoc nomen eis indidisse, cum eos fratres esse Gallorum voluerint ostendere.* An autem Cæsari contrarium asserenti tutò satis hâc in re fides haberi possit, cum Cluverio *Germ. antiq. l. 1. c. 3. f. 25. & 27.* dubitare liceat, cum innumeris hodiè convinci possit argumentis, non sine ratione A sinium Pollionem eum de negligentia in conscribendis commentariis adhibitâ reprehendisse. Adde, quod ipse Cæsar dum post recensitos Gallorum mores, Germanorum consuetudinem ab his diversam esse dicit, saltem de iis momentis sit intelligendus, in quibus differentiam esse ostendit, ac circa divisionem gentis in nobiles & plebejos; & quod plebs fervorum loco fuerit habita nihil diversum notat, nisi quod Druides seu sacerdotes Germanos non habuisse asserat, in quo tamen capite Cæsar à Cluverio *l. 1. c. 24.* & aliis passim refutatur. Denique quod Besoldum attinet, sequentia ostendent, Gallos Cæsaris & Germanos Taciti eosdem ordines populi agnovisse, & saltem Besoldum fuisse deceptum diverso plebis significatu, quo aliter Cæsar utitur, aliter Tacitus, ille pro servis, ut constat, alter pro ingenuis & nobilibus inferioris dignitatis, ut mox videbimus.

*Cluverii ex-
positio de
sensu Cæsa-
ris rejicitur.*

§. LXII. Videamus potius de sensu verborum Cæsaris, & utrum rectè periphrasi nostra ea explicuerimus, Cluverii *d. f. 23.* de illis ea est sententia. *Omnem Gallia populum in tria distribuit Cæsar generem, quorum unum fuit Druidum, alterum equitum, tertium plebis. Equitum hic vocabulum civile magis censo quam militare, quemadmodum omnis populus Romanus in patricios, equites & plebem distinctus fuit. Nos Gallorum antiquum populum sic Germanicè distinguerimus. Der geistliche oder der Pfaffen Stand; Der Ritter Stand und der gemeine Pöbel, Sub equitum vocabulo pedites quoque milites com-*

comprehendi Cæsari quis dubitet? alioqui omnem Gallorum militiam, solo, ut ante dictum, equitatu constituisse credendum foret, quod oppido quam absurdum & Cæsaris aliorumque narrationibus maximè contrarium. Quæ de Equitibus observavit Cluverius, rectè, ut puto, se habent, & notari merentur, cum Cæsar utique videatur (uti supra de Tacito observavimus) de Gallis loqui in comparatione ad mores Romanorum. Quod autem ad triplex illud Gallorum genus attingit, quod Cluverius ex verbis Cæsaris exsculpere vult, in eo videtur magis Classes populi Romani in mente habuisse, quam verba Cæsaris ante oculos posita. Nam cum Cæsar expressè divisionem Gallorum opponat ordinibus Romanorum, & duo saltem genera eorum esse dicat, nescio cur Cluverius servos Gallorum inter ordines populi referre velit, nisi pariter dicas, eum voce plebis ejusque usu latino ex moribus Romanorum desumpto, deceptum esse. Alias si Cluverii expositio procederet, possemus papisticam illam apud Germanos hodiernos divisionem in *Lehr- Wehr- und Nehr- Stand* / egregiè illustrare, præprimis cum ea, quæ Cæsar ibidem de Druidum autoritate ac potentia, ac Gallorum superstitione tradit; ab hodiernis etiam moribus nostris parum aliena sint.

§. LXIII. Igitur simplicissimè dicem⁹ secundū mentem Cæsaris, *Vera mens* apud Gallos fuisse plebem & nobiles. Plebem constituisse ex servis. *Cæsaris. Ann. Nobiles* fuisse vel Sacerdotes vel milites Igitur ista hominū tria *ge- hacti, & Sub- nera*, quæ apud omnes gentes deprehenduntur per dicta §. 21. *No- durii.* nobiles, ignobiles, servi, seu Magistratus, Patres familiæ, servi, etiam fuere deprehensa apud Gallos. Servi agriculturæ aliisque officiis villioribus operam dederunt. Equites militarunt, Sacerdotes, si Cæsari credendum, soli magistratum functiones administrarunt. *vid. Cæs. d. l. 6. c. 16.* Igitur apud Gallos, uti apud omnes populos liberos, fuerunt servi & Domini, seu quilibet liberi cives, & hi vel milites, vel iudices & sacerdotes. Servos ipsos quidem seu plebem duplicis videtur facere generis, cum primo plebem in genere dicit fervorum esse loco, deinde plerosque ex plebe (ergo non omnes) esse servos. Sed vel videtur Cæsar non intellexisse satis diversa fervorum genera apud Gallos & Germanos, vel conciliari posse, si

sub plebis voce accipias etiam libertos qui ut mox videbimus etiam post manumissionem apud Germanos magis servi, quam liberi erant, ac jura civitatis Germanicæ non acquirebant, & ad hanc classem etiam referas illos ambaçtos & clientes, quorum & ibidem Cæsar meminit. *Ambactum* Ennius referente Festo Pompejo lingua Gallica servum significare tradidit. Etiam nunc in Flandria & Brabantia item in Hollandia & conterminis regionibus dicitur ein Ambacht / quod illi quidem opificium intelligunt, ut opificem einen Ambachter. Ita Otfridus in Evangelio ambachten pro operari. Cluver. *German. ant. lib. 1. c. 8. f. 54.* qui tamen postea *cap. 41. f. 277.* non accuratè hos ambaçtos comparat cum clientibus antiquis Romanorum, qui ingenui & cives erant, cum ambaçti hi potius essent servi, aut servorum loco liberi. Et sic etiam intelligendus Diodorus *lib. 5.* ubi de Germanis ait, quod *ministros libere conditionis in bella secum ducant, ex egenis dilectos, qui rbedariorum & propugnatorum officium eis præstent.* Ergo milites hi revera servi aut servis propiores quam liberis fuerunt, & pacis tempore opificia exercuerunt. Quod ulterius illustratur, si quis consideret, quæ Cæsar de Solduriis tradit *l. 3. c. 22.* quorum hæc fuit conditio, ut omnibus in vita commodis cum his fruantur, quorum se amicitiaæ dederunt, sed, si quid eis per vim accidat, aut eundem casum una ferant, aut sibi mortem consciscant. Vides hic describi revera servos quosdam mercenarios à mancipiis parum differentes, quorum spes omnis à felicitate & infelicitate Dominorum suorum dependet. Ergo Soldurii cum Ambactis fere iidem: & non inepte Cluverius ab hæc voce Germanorum *Soldner* & *Soldaten* deducit, vel potius Soldurios ab antiquo Germanorum *Sold* *d. l. 1. cap. 8. f. 55.* Magis huc pertinet, quod eodem *ibid.* notante Polybius *lib. 11.* tradat, Gallos suâ lingua conductitios milites appellasse *Gastatos*, qui certe nihil aliud sunt, quam *Casari* Germanorum, adhuc hodiè noti, veri servi, ut postea videbimus.

Doctrina
Taciti: de
viciis
Germano-

§. LXIV. Relinquamus autem Cæsarem, & jam ad Tacitum progrediamur melius instructum de moribus Germanorum. Hic ostendemus, Germanorum servos & liberos seu ingenuos ita distinctos fuisse, quod omnes rustici fuerint servi vel liberi, & liberi

berti tamen magis servi quam liberi, liberi vero & ingenui omnes *rum & adia*
 nobiles seu cives reipublicæ liberæ, nisi quod ii qui magistratu vel *ficiis*,
 militari vel bellico fungerentur, eminenter nobiles dicti fuerint.
 Hoc autem ut eo melius intelligatur, ab initio id notandum est,
 quod ait Tacitus *cap. 16. Nullas Germanorum populis urbes habitari,*
fatis notum est, (quam sententiã contra objectionem ex Cæsare
 & communem conciliationem benè defendit Cluverius *lib. 1. c. 13.*
f. 83. seq.) *ne pati quidem inter se junctas sedes. Columi* (singuli patres
 familias agros) *discreti inter se* (multo agrorum intervallo) *ac diversi*
 (etiam quoad habitationes eligendas) *ut* (nimirum huic) *fons, ut*
 (alii) *campus, ut* (rursus alii) *nemus placuit.* (Quod uti planè
 à moribus urbanis diversum est, cum Romæ & in aliis urbibus pa-
 tresfamilias habeant junctas ædes vel certe parvo spatio insulæ
 intermedio secretas, ita & adhuc aliud notabile est observandum.)
Vicas (ipso in quorum singulis singuli patresfamilias habitant)
locant (i. e. collocant, neque enim loquitur de locatione condu-
 ctione), *non in nostrum morem connexis & coherentibus ædificiis; suam*
 (non solum dominus sed &) *quisque* (servorum) *domum spatio* (ali-
 quo notabili & largo) *circumdat, sive* (hoc faciant) *adversus casus*
ignis remedium, sive inscitia ædificandi, (quod non est improbable,
 quia adhuc hodie in multis magnis urbibus hæc inscitia ædifican-
 di apparet.) *Ne cementorum quidem apud illos, aut tegularum usus* (sed
 straminibus domos tegunt) *Materia ad omnia utuntur* (servi po-
 tissimum) *informi, & circa speciem ac delectationem,* (Tacitum hîc lo-
 qui de materia ex qua hirundines nidos faciunt, *Dreß und Lei-*
men / non de ligno informi, ut exponit Cluverius d. l. p. 86. & in
 figuris passim ita delineari curavit, cuiuslibet patet.) *Quædam loca di-*
ligentius illinunt (præprimis domini) *terra ita pura ac splendente, ut*
picturam ac lineamenta colorum imitetur. (Qua descriptione, an Ta-
 citus argillam variorum colorum, ut vult Cluverius *d. c. 13. f. 88.*
 annon potius certam calcis speciem intelligat, qua ad dealbandos
 parietes adhuc hodie utimur, alii viderint.)

§. LXV. Vides hic describi domos antiquas dominorum, *Notatur*
 & casus servorum, seu eorum, quos hodie vocare solemus nobiles *Cluverius,*
 & rusticos. Unde simul patet, ad errata Casaris Cluverio præter- *asserens Ger-*
vila, manos singu-

In annis habitationem mutasse.

visa, pertinere, quod dicit, & Cluverius sequitur, *d. c. 13 f. 87.* ac si olim non licuerit Germanis longius anno remanere uno in loco incolendi causa, *lib. 4. & 6. de bello Gallico.* Etsi enim ædificia veterum Germanorum fuerint valde simplicia, prout & hodiernum sunt in vicis, ista tamen descriptio, quam dat Tacitus, & quæ cum habitationibus rusticorum nostrorum valde est conveniens, ostendit, non posse commodè homines ita habitantes singulis annis locos mutare, & singulis annis de novo ædes extruere. Potius Cæsar non videtur commodè intellexisse narrationem ipsi de agricultura Germanorum factam, uti pariter pravè & ad mentem Cæsaris intelligunt interpretes Taciti, (etiam ipse Cluverius, etsi locum Taciti post Lipsium *d. f. 87.* rectè emendaverit,) quæ de agris Germanorum docet *cap. 26. Agri pro numero cultorum* (hoc est dominorum) *ab universis per vicos* (non per vices ut vulgò secundum errorem Cæsaris,) *occupantur* (h. e. ab universis quorum singuli singulos vicos inhabitant) *quos mox inter se secundum dignationem* (prout quisque vel nobilis vel plebejus) *partiuntur.* *Facilitatem partiendi camporum spatia præstant. Arva,* (quibus sola seges imperatur ut statim seipsum exponit Tacitus) *per annos mutant,* (hoc male coarctat Cluverius post alios, ac si domus etiam per annos mutent, cum tamen respiciat Tacitus *aus die Necker die brache liegen*) & (hæc mutatione, quæ plurimi agri per annos incolti jacent, non obstante, tamen iis) *super est ager,* (quæ omnia se aliter habebant apud Romanos. Quod autem super sit ager non mirandum.) *Nec enim cum ubertate & amplitudine soli labore contendunt* (quemadmodum Romani) *ut pomaria conserant &c.*

De servis Germanorum par aliam.

§. LXVI. His ita prænotatis, quod Germani non habuerint cives urbanos vel urbicos, sed omnes vicanos seu campestres, facilius intelligemus, quæ postea de dominis & servis disserit *cap. 24. & seq.* & simul rationem reddemus cur præcedenti loco Taciti de ædificiis, notas ibi positas interserimus. *Alcam,* quod mirere (secundum mores Romanos qui post prandium vel ebrii faciebant & inter ludicra,) *sobrii inter seria* (& quando de negotiis communibus deliberant) *exercent,* tanta lucrandi perdendive temeritate, ut, cum omnia defecerunt, extremo ac novissimo jactu (liberitiam

nam servi de corpore, quod domini est, ludere nequeunt) *de libertate & de corpore contendant. Victus voluntariam servitutem adit, (&) quamvis junior, quamvis robustior, (non resistit tamen, sed absque renitentia) alligari se ac venire patitur. Ea est in re prava pervicacia (secundum mores nostros, quibus partim prohibitum est, ne quis liber se in servitutem alii vendere, multo minus per aleam, que interdicta est & nullam actionem vincenti dat, tradere possit. Aliud longe est apud Germanos. Cum enim illis non sit prohibitum libertatem vendere, & aleam ludere, hanc patientiam) ipsi fidem vocant. Servos conditionis hujus per commercia tradunt, (seu aliis Germanis vendunt, non enim credo, eos tales vendidisse facile hostibus aut exteris) ut se quoque pudore victoria exsolvant.*

§. LXVII *Cæteris servis (in bello captis) non in nostrum morem De reliquiis descriptis per familiam ministeriis (vide suprâ §. 28.) utuntur (talìa enim servis ministeria ipsi, tanquam gens barbara, apud quam nec tantus luxus est, non habent.) Suam quisque sedem (in vico ab ædibus domini separatam,) suos penates (incogitanter Tacitus penates Germanorum & hic immiscet, & cap. 15. n. 2. delegata domus & penatium, & agrorum cura feminis senibusque: cum tamen ipse c. 9. n. 2. docuerit aliter. Cæterum nec cohibere parietibus deos, neque in ullam humani oris speciem assimilare, ex magnitudine caelestium arbitrantur) regit, (id est, præest uxori & liberis, ac suum agrum à domino ipsi assignatum possidet.) Frumenti (vel ex agris domini per operas parandi, vel ex agro proprio domino dandi) modum Dominus (ipsi servo dicit. Eadem est ratio) aut pecoris aut vestis. (Nam & pecudes domini custodit, prout dominus statuerit, & vestes domino facit, prout hic voluerit, vel de bonis propriis domino pecora aut vestes donat secundum placitum domini. Qua in re servus Germanorum aliquo modo colonis Romanorum similis est, dum ista servo dominus) ut colono injungit, & servus hactenus (saltem) parat, (in reliquis autem negotiis suas actiones proprio ex arbitrio, si modo quod tempus superest, dirigit.) Cætera domus officia (culinaria & similia, quoniam pauca sunt & pro simplicitate gentis ferè nulla) uxor ac liberi exequentur.*

*Illustrantur
dicta ulterio-
rius ex Seneca
& alio loco
Taciti.*

*Potestas
Germano-
rum in ser-
vos.*

§. LXIIX. Habes iterum in descriptione dominorum & ser-
vorum descriptionem nobilium ac Rusticorum. Illustrat dicta Se-
neca epistola 47. *Varianâ ciade, quàm multos, splendidissimè natos, sena-*
torium per miliciam auspicantes gradum fortuna depressit, alium ex illis
pastorem, alium custodem case (id est servos apud Germanos) fecit.
Huc pertinent etiam, quæ Tacitus paulo antè cap. 20. n. 3. dixerat.
Dominum ac servum nullis educationis deliciis dignoscas (ut apud Ro-
manos. Nam præterquam, quod, ut modo notaverat, sua quem-
que mater uberibus alit, nec ancillis & nutricibus delegat, infu-
per) *inter eadem pecora* (per diem ludunt, noctis tempore) *in ea-*
dem humo degunt (non separati videlicet cameris, ut apud Roma-
nos. Neque enim credo, Germanos ingenuos inter pecora in
stabulis cubasse, ut communiter intelligunt, & sic etiam depingi
curavit Cluverius: Posses etiam fortè non incommodè illud: *in*
eadem humo degunt, de conversatione diurna liberorum ingenuo-
rum cum servis explicare, in hunc sensum. Des Junckern Kin-
der bringen ihre Zeit in der Jugend mit den Baur-Kindern unter
dem Viehe zu oder wüshen sich mit ihnen den Tag über auff der Er-
den herum 1) *donec atas* (adultior) *separet ingenuos* (à servis, ac
bellica) *virtus agnoscat* (vel omnibus agnoscendum præbeat, ma-
gnam esse differentiam apud Germanos inter liberos & servos.)

§. LXIX. Quemadmodum autem servi Germanorum quoad
ministeria & acquisitionem bonorum multum differabant à servis
Romanorum, ita etiam differentia erat intuitu coercitionis & po-
testatis in corpora servorum. Ita enim pergit Tacitus: *Verbeurre*
servum, ac vinculis & opere coercere, (quamvis liceat Dominis aequè
apud Germanos, quam Romanos, apud illos tamen partim, quod
non sint in una domo servi cum dominis, partim quod Germani
sint domini benigniores, partim quod servi ob simplicitatem vite
non ad tantam nequitiam irriterentur, valde est) *rarum*. (Quod
jus vite & necis attinet, & illud habent Germani, quamvis & hoc
ipsum rarius exerceant. Quippe) *occidere* (quidem) *solent* (quan-
doque servos: sed hoc non faciunt ex animo deliberato uti apud
Romanos moris erat: igitur id fit) *non disciplina & severitate, sed*
impetu & irâ ut inimicum, (si fortè objurgaverint, & servus verbis
minus

minus h umilibus aut rusticis irritaverit dominum, aut etiam factis.) nisi quod (in hoc conveniant mores Germanorum cum moribus Romanorum & aliarum Gentium, quod dum servos interficiunt,) impune (faciant. Nam tempore Taciti nondum Antoninus Imperator dominis jus vitæ & necis ademerat.)

§. LXX. Videamus etiam libertes. Ita Tacitus: *Libertini Liberti Germanorum.* *multum supra servos sunt, (ut adeo nec mereantur liberis hominibus adscribi. Nam) raro aliquod momentum in domo, nunquam in civitate* (peragunt. Sed in domo cum uxoribus & liberis curam agrorum domesticorum gerunt, aut etiam frumenti modus aut pecoris ipsis à dominis, ut colonis injungitur, moderatius tamen quam ipsis servis; in civitate vero nunquam pro civibus habentur, aut in comitiis de negotiis communibus deliberant, ut iterum fallat Cluverius, qui d. c. 15. p. 104. liberos libertorum libertinos pro liberis fuisse habitos statuit, magis ad mores Romanorum quam Germanorum.) *Exceptis duntaxat iis gentibus, quarum reguntur. Ibi enim & super ingenuos & super nobiles ascendunt (gratia principis, uti id etiam apud Romanos jam tempore Taciti frequenter acciderat,) apud ceteros (vero Germaniæ populos istis modo memoratis libertis) impares libertini (qui hinc synonymicè cum ipsis libertis sumuntur,) libertatis (saltem) argumentum (vel umbra) sunt.* (ut olim apud Romanos liberti dediti.)

§. LXXI. Quæ hæcenus & de servis & de libertis Germanorum diximus ex Tacito, simul obiter docere possunt, quam in alienum planè sensum torqueant vulgo Tacitum interpretes. Ita enim post alios Alexander ab Alexandro *lib. 3. dier. Genial. c. 20. p. m. 775. Germanis verberare servum afficere, aut vinculis coercere habetur nefas, (contrarium docet periphrasis nostra §. 69.) apud quos laxior servitus est, (& hoc falsum esse docebit paraphrasis Taciti supra §. 67. si eam accurate consideres: decessisse enim videntur Alexandrum verba Taciti ibi exposita: Et servus hæcenus parer. Quod ulterius patebit, si conditionem rusticorum qui homines proprii sunt compares ad conditionem servorum Romanorum,) & libertinis penè pari. (Libertinos Romanos intelligit Alexander. Ergo & hoc falsum. Modo enim ostendimus ex Tacito, libertos*

Ger.

Germanorum non esse liberos sed servis pares, tantum abest ut servi Germanorum fuerint pares libertinis Romanis,) *quippe sibi acquirunt servi* (at hoc non esse characterem libertatis docuimus §. 27. & quod homines proprii acquirunt sibi, illud nemo servorum Romanorum cuperet, si hac conditione libertatem talem acquirere deberet,) *& peculium habent,* (& peculia etiam habebant servi Romani.) Et tamen commentatores in istum locum Alexandri notant: Totum eum locum desumptum esse ex Tacito de moribus Germanorum,

Germanorum Nobiles, §. LXXII. Erant ergo antiqui Germanorum servi pariter ac liberti, nihil aliud quam quos hodie agricolas & rusticos appellamus, contra domini omnes, quos hodie nobiles dicimus, quod vel ex voce *Junker* apparet, quæ antiquitus videtur filiis dominorum data quasi domicellos dixeris. Nec est, quod opponas Taciti locum modo datum, ubi ingenui & nobiles secernuntur tanquam diversi, quod & ni fallor, alibi facit. Nam ad hoc facile responderi potest ex iis, quæ §. 22. diximus. Per nobiles enim intelligit duces bellicos & magistratus Germanorum jura reddentes, reliquos ingenuos plebis nomine appellat, in eo plane diversus à Cæsare, qui magis apte ad mores Germanorum servos plebem dicebat, & equites hoc est milites quosvis quales erant omnes ingenui plebi opponebat. Ita multa Taciti loca lucem accipient. *Cap. 7. dicit. Reges ex nobilitate, duces ex virtute sumunt. Nec regibus infinita & libera potestas, & duces exemplo potius quam imperio præsumunt. Cap. II. De minoribus rebus principes consultant, de majoribus omnes, ita tamen ut ea quoque quorum penes plebem arbitrium est, apud principes permittentur. Et paulo post, mox rex vel princeps, prout ætas cuique, prout nobilitas, prout decus bellorum, prout facundia est, audiuntur. Et Cap. 12. Eliguntur iisdem comitis & principes, qui jura per pagos, vicosque reddunt. Certi (ita enim legendum esse pro centeni erudite docuit Brummerus in erudito tractatu de scabinis,) singulis ex plebe comites, consilium simul & autoritas adsunt. Mox: Cap. 13. Insignis nobilitas aut magna patrum merita principis dignationem etiam adolescentulis assignant: (Confer quæ supra notavimus §. 52.) *Ceteris robustioribus ac jam pridem probatis aggregantur, nec rubor inter comites adspici. Item: Principes pro victoria pugnant, comites pro principe.**

§. LXXIII.

§. LXXXIII. Cogitabam & hæc loca periphrasi illustrare. Sed *Ubi notat e* tempus monet, ut ad finem properem. Igitur illud saltem noto. *quadam dis-* Tacitus in denominandis non solum *nobilibus & plebe* magis ad *facultates in* statum Romanum quàm ad mores Germanorum respexit, sed & *Tacito.* eadem observatio facienda in voce *regis, principis, ducis, comitis.* *Re-* *gis* vox parum apta ad populum liberum & gentes, quæ *non regun-* *tur*, ut ipsius verbis utar in §. 70. expositis. A Romanis etiam titulus Regis Germanorum & alibi ducibus datus, ut Ariovisto apud Cæsarem *lib. 1. c. 43.* Sumit regis vocem itaque ut synonymum principis, & principem vocat, qui jura reddit in pace. Regem duci quasi præfert more Romanorum, ubi duces militares dependebant à Senatu. Nam apud Germanos etiam illo tempore ducum autoritas major videtur fuisse, quam magistratum jura reddentium, qui postea Comites dicti. Per Comites intelligit Scabinos. Imò ipsos principes mox videtur cum ducibus miscere, & comites, in jure reddendo principibus adfidentes cum comitibus ducum, vel plane etiam cum ambactis & solduriis.

§. LXXXIV. Constitueram initio, absoluta doctrina Taciti de *Cur abbre-* *servis* Germanorum eorumque libertis ingenuis, nobilibus &c. *viata me-* *rhodus in* etiam certas periodos subsequantium seculorum ad nostra usque *eis que di-* *stant expo-* tempora percurrere atque ostendere, an aliquam & quantam *stant expo-* *nitur.* mutationem mores Germanorum circa liberos homines & servos *stant expo-* *nitur.* passi fuerint. Jam cum præter intentionem meditationes nostræ *stant expo-* *nitur.* in fundamentis jaciendis nimis excreverint, atque angustia tem- *nitur.* poris non permittat, ea quæ restant eadem diligentia absolvere, ne statim solum hic plane abruptam, saltem adhuc brevissimis addam, qua methodo putem incedendum esse, si quis istam doctrinam, prout Jctum Germanum decet, velit perspicue explicare, & postea observatiunculas quasdam rei præsentis inservientes saltem ductis eum in finem primis lineis addam.

§. LXXXV. Cum igitur ex hæc tenus dictis constet, in statu *Status libe-* *rorum &* Monarchico statum servitutis & libertatis in quibusdam alterari *servorum,* *sub initio Re-* ac diversum esse à statu eodem in Republica libera, inquirendum *gni Francici.* foret, an sub initio primis regni Francici etiam tale contigerit, antequam reges Francorum fidem Christianam profiterentur *& an*

& an in aliis populis Germanis, aut qui ex Germania alias regiones Europæ occuparunt, & regno Franciæ non fuerunt subiecti, illo tempore quid diversum à moribus Francorum notabile occurrat.

*Sub primo
Regum Fran-
ciæ Christiani-
simo.*

§. LXXVI. Tum pergendum esset ad periodum Regum Francorum à temporibus Clodovæi, qui primus Christianæ religioni nomen dedit, ad tempora Caroli M. Hic ostendendum foret, quam mutationem, non ubique in melius, illa Pseudo Christiana religio, cujus directores erant Episcopi Papales, introduxerit in statum etiam publicum, & qua ratione horum instinctu urbes in Germania originem sumserint, & quæ mutatio inde, per translatos in istas novas urbes liberos atque aulam regiam, cum ingenuis ipsiis & nobilibus eminentioribus in statum libertatis & servitutis etiam, fuerit derivata. Ubi magnus dicendi campus se offerret, de statu tertio Germanis hæctenus incognito, civium urbanorum inter dominos & servos antiquos, seu nobiles & rusticos quasi intermedio, de quæ variis clasibus civium urbanorum. Ostendendum etiam esset, an ea mutatio affecerit etiam Saxones & alios Germaniæ populos, colla sua jugo Papali huic non subjicientibus.

Sub Carolo M. & regno Caroli-darum.

§. LXXVII. Tertio consideranda essent tempora Caroli M. & eorum successorum, & hic inquisitionem mereretur, quanta incrementa sub his imperatoribus sumserit ista mutatio ab Episcopis Germaniæ introducta, & quænam jura servorum & libertorum hic fuerint, Ducum item Germanorum, Comitum & Missorum Regionum &c.

His temporibus semper servos veros apud Germanos mansisse.

§. LXXVIII. Uti autem hic plurima suppediabant partim Historici, qui vitam & res gestas Regum Francorum descriperunt, partim leges antiquæ Alemannorum Bojoariorum, Longobardorum &c. item Capitularia Regum Francorum & Codices Lindembrogii, ac Baluzii, item Lehmanni Chronicon Spirense, varia item Conringii scripta, & dissertatio nis Hertianæ de hominibus propriis primum caput, ac quæ Dominus Præses in dissert. de jure dandæ civitatis jam præoccupavit; ita tamen re ubique probe examinata patebit, servos veros (etiam non Romanos) his temporibus Germanos in personis rusticorum suorum retinuisse, atque etiam illis temporibus inter rusticos & liberti fuerint, ac distinctio inter servos casatos & non casatos seu gasindos vel ministeriales. item

Fisca-

Fiscalinos, &c. obtinuerit, ac præterea, etſi in urbibus etiam opi-
fices & caupones fuerint vel liberti, vel ſervilis conditionis; revera
tamen neutros potuiſſe ex principiis juris Germanici ad claſſem
hominum liberorum & nobilium ac civium referri, ſed hos, omnes
fuiſſe ſervos veros. Tantum abeſt ut verum ſit, quod communi-
ter aſſeritur, acſi per Carolum M. aut per doctrinam Chriſtianam
ſervitus in Germania ſit abrogata, ut potius conſtet, nullos homi-
nes ſervos ſuos rudius tractaviſſe Episcopis.

§. LXXIX. Quarta periodus inchoanda eſſet à temporibus
Henrici Aucupis ad tempora interregni. Cum enim hic Imperator
ſub prætextu defendendi Germaniam, contra irruptiones hoſtium,
reiſpſa animo propriam potentiam ſtabilendi, multas urbes
potiſſimum in ſiubus Germaniæ conderet atque ad eas civibus
implendas nonum quemque agricolarum i. e. ingenuorum ſeu
nobilium ex agricultura viventium, cum ſervis ſuis in noviter
extructis urbibus collocaret, eaſque multis privilegiis orna-
ret, & torneamenta publica ad exercendos nobiles in artibus mi-
litaribus inſtitueret, verofiſimile eſt & hic ſtatus ruſticorum, & civi-
um urbanorum, item nobilium valde fuiſſe alteratos. Et refert ad
illam periodum Celeberr. Hertius *de homin. propr. cap. ult.* origi-
nem miniſterialium inter nobiles qui libertatem ſuam regibus
vendebant, horumque ſervi fiebant. Tantum verò abeſt, ut ſub
hac periodo ſervitus ruſticorum aut bello captorum expiraverit,
ut potius homines proprii, quorum apud ſcriptores hiftoriarum
Germaniæ frequentiſſima ſit mentio, & ſingula capita de eo
quod circa homines proprios juſtum fuerit, quæ in compendio
exhibet diſſertatio Hertiana modo dicta *cap. 2. & 3.* oſtendant,
non deſuiſſe ſervos Germanorum & homines proprios in eorum
locum ſucceſſiſſe, ſed homines proprios eſſe ipſos ſervos Germa-
norum veros & antiquos.

*Statuſ libe-
rorum &
ſervorum
à tempori-
bus Henrici
Aucupis ad
tempora in-
terregni.*

§. LXXX. A temporibus interregni ad tempora Maximi-
liani primi, hoc eſt à temporibus perpetuorum bellorum civilium
in Germania ad tempora conſtitutionis de pace publica, non ve-
roſimile eſt ſervitutem eſſe abrogatam. Etſi non ſit improbable,
diuturnis iſtis temporibus bellorum civilium invaluiſſe, ne am-
plius in his bellis capti ſervi fierent, ſed moribus introductum
eſſe,

*Et inde ad
tempora Ma-
ximiliani
primi.*

esse, ut lytro se redimerent, non tam ex pietate ac illâ consideratione, quod non deceat Christianos, alios Christianos in servitute detinere, quia hæc consideratio nec ratione, nec scripturæ revelatione nititur, & quia magis secundum pietatis regulas considerandum fuisset, non decere Christianos cum concivibus bella plerumque injusta gerere; Sed ex aliis rationibus status & utilitatibus privatis, quia in bellis civilibus non possunt capti ob infinitas causas commodè in servitute retineri & custodiri. Et videtur commodius ad usurpationem lytri der Nantzion accommodari posse, quod Tacitus *c. 24. de Mor. German.* de venditione servorum ex alea acquirentium dixit, tales servos fuisse venditos, (nos dicemus, servos bello ejusmodi captos fuisse lytro dimissos,) *ut se victores pudore victoria exsolverent.* Cæterum servos semel antea pro servis habitos illis temporibus in eodem statu permanfisse, ac liberos homines diversorum graduum fuisse in usu docent compilationes Juris Alemannici & Saxonici, quæ sæpius mentionem faciunt *eigener und freyer Leute / Bauergülden / Pflegghafften / Laffen / Zinsleute / Erbzinleute / Bauren / Semperfreyen / Mittelfreyen / Schöpfpenbarfreyen / Semperleute /* &c. ubi multæ occasiones se offerent, textus varios Juris Saxonici & Svevici ex Antiquitatibus Germanicis etiam post curam laudabilem Schilteri *in comment. ad Jus Feud. Alem.* noviter explicandi, præprimis cum Glossatores Juris Saxonici antiqui ineptissimis expositionibus juris Germanici ex Jure Romano omnia turbare inceperint, ut adeo qui sanum sensum juris Germanici percipere velit, ante omnia textum legere debeat absque glosis, ut se præservet à præjudiciis.

Denique ab illo tempore ad tempora bodierna.

§. LXXXI. Ultima periodus à tempore Maximiliani ad nostra tempora suppeditabit varias observationes: Qualis confusio per institutionem Academicarum earumque multiplicationem ac professionem Juris Romani in iisdem, & subsecutam introductionem ejus juris in fora Germaniæ etiam in doctrina de servis & liberis hominibus orta sit & ad nostra tempora propagata, quod docent Bonacossæ, Jacobini, Hufiani tractatus de famulis & hominibus propriis, Stammii liber de servitute personali, Mevii *Bedencken von Bauren, &c.* Inde communes fabulæ, rusticos & homi-

homines proprios esse liberos homines, servitutem esse inter Christianos jam ab antiquo abrogatam, servitutem non consistere posse cum religione Christiana, & quæ sunt similia.

§. LXXXII. Vides, quæ & quanta dicenda restent, si quis *Cluverii & doctrinam de servis & liberis hominibus ex moribus Germano-Hachenber-*rum, prout decet, exponere perspicue velit, quod utinam ob- *gii scripta*servassent Philippus Cluverius *in Germania antiqua*, & Paulus Ha- *de antiqui-*chenbergius *in Germania Media*, ac mores distinctorum tempo- *tatibus Ger-*rum separassent, majorem utique lucem accendere potuissent an- *mania.*tiquitatis Germanicis, Nunc cum ille sæpè misceat mores Fran-
corum cum moribus Germaniæ liberæ, hic mores variarum pe-
riodorum in unum cumulet acervum, sæpè tenebris locum reli-
querunt, sæpè etiam ipsi rem obscurarunt. Interim debetur his
duumviris, & præprimis Philippo Cluverio, cujus labore præci-
pue usus est Hachenbergius, laus primi tentaminis in re tam ar-
dua, & si modo judicium hic adhibere velimus, eorum colle-
ctanea ad multas meditationes curiosum animum perducent,
quæ alias vel non venissent in mentem, vel adminiculis istis de-
stitutæ difficiliore progressus fecissent. Cum tamen in modo
exhibito indice meditationum de liberis & servis Germanorum
secundum sex illas periodos, ne centesimam partem observatio-
num ad hoc caput pertinentium indicaverimus liceat spicilegii
loco adhuc aliquot observationes addere, sed promiscuas &
absque justo ordine, & prolixis probationibus.

§. LXXXIII. Aldii & Aldiæ, item Aldionum vox sæpè occur- *Aldii. Liti.*
rit in legibus Longobardicis *vide Lindenbrogii & du Fresne Glossaria*
his vocibus, quæ tamen si inspicias, videbis variationes sententia-
rum & dubius hærebis, an Aldii sint liberti, an certum servorum
genus. Præprimis si consideres legem Longobard. lib. 3. tit. 20.
Aldiones vel Aldia eâ Lege vivunt in Italia, quâ Fiscalini vel Liti vivunt
in Francia. Fiscalini enim species servorum sunt, Liti ad libertos
referuntur. Sed salva res est: Liberti enim apud Germanos non
sunt liberi, ut diximus, sed à servis parum differunt. Aldius igitur
de utroque prædicatur, quia videtur propriè rusticum deno-
tare. Rustici autem erant vel servi vel liberti. Aldea enim Hi-
spanis

spanis vicus paganus est: *du Fresne voce Aldca.* Ita & ipsa vox Litorum *der Leute* est ambigua. Olim enim Liti denotabant plerumque rusticos seu servos, & præprimis mercenarios, vel etiam libertos. Unde *Liedlohn*: Ita etiam *Besoldus Op. Polit. lib. 3. p. 95.* Leudes sive Leades, quidam homines fervientes *arme Leute* servilis sive potius libertinæ conditionis dicebantur, (namque in *Legis Ripuaria cap. 62.* servum tributario aut Lito opponi videmus) Nobiles vero specialiter *Man*, sive *Manne*, hoc est viri indigirabantur &c. Et iterum *lib. 4. Op. Polit. p. 25.* *Reineccius* ordines civium ita distingvit: Nobiles, Liberi, Liti, Servi. Litos *Leute / arme Leute /* pro libertis ponit, eosque in *Legibus Bojaricis Frilasios, Freygelassene* indigitari ait. *Arme Leut* vero denotantur non à paupertate, sed manu seu brachio, h. e. potestate, inde Galli dicunt de main morte. *Vid. Lehmann. f. 355. & Wehner. voc. Arm / Armfrey.* Ita & Turcæ habent suos *Lassos*, *Budovez in circul. fol. 169.* De servis Germanorum vide omnino post alios ibi laudatos *Reineccium ad Poët. anon. de gestis Caroli M. f. 59. b. Goldast. in not. ad Parenet. vet. f. 4333. add. Haac. Pontan. l. 6. orig. Franc. t. 15. Mager. de clientela armata cap. 6. n. 929. seq.* Et de differentia *der Leibeigen und Knechtschaft* vid. *Sebastian. Francken Kayser Cronich f. m. 241. & f. 238.* ubi de bello rusticorum. Hactenus *Besoldus*, qui plura huc pertinentia ibid. adducit. Ejus tamen omnia mea non facio, & cogitandum ulterius de ejus derivatione *der armen Leute*. Hodie certè videtur vox *der Leute* latius sumi, quam antiquitus. Nam per *Leute* denotantur ferè omnes subditi, & ejus synonymum latine sunt homines, unde homagium. Videtur tamen hæc extensio magis ex confusione antiquitatum Germanicarum cum Romanis quam de jure fieri. Homines enim & Vasalli reverà videntur differre, ut Liberti & ingenui seu nobiles: Effectum illius confusionis videmus in questione de differentia homagii & vasallagii, ubi mirè se torquent Doctores communiter

Opera determinate & indeterminate.

§. LXXXIV. De operis rusticorum, quæ tradunt Jcti nostri ob admixtionem textuum juris Romani plerumque non bene coherent (*conf. Besold. d. l. 4. p. 26. & 27.*) Inter varias divisiones etiam est illa operarum in determinatas & indeterminatas, gemessene

ne und ungemessene Dienste. Et variæ de utrisque disceptationes solent occurrere, in utramque partem disputabiles, ob incertitudinem juris, quo utimur. Si non obliti essemus morum antiquorum de differentia servorum & libertorum, fortè & hic possemus habere clavem aperiendi illas difficultates. Rustici servi præstare debent operas indeterminatas, & tales, credo, præstabant adhuc hodie, ubi pro hominibus propriis habentur. Liberti verò ex rusticis præstant determinatas, scilicet tantas, quantas ipsis dominus tempore manumissionis imposuit, & tum conventum est. Non obstant ea, quæ disserit Lehmann. Chron. Spir. l. 2. c. 20. p. 97. ex capit. Caroli M. l. 5. c. 151. Vel enim ea restringenda sunt ad servos regios & Ecclesiasticos, ut de quibus expresse capitulum loquitur, vel dicendum, istam constitutionem Caroli M. non diu fuisse observatam, Conf. leges Bajor. tit. 1. c. 14. Illis locis igitur, ubi rustici amplius pro hominibus propriis non habentur, errore opinionis inducta est illa confusio difficultates pariens in cognoscenda determinatione operarum.

§. LXXXV. Sed Liberti Germanorum non semper per contractum manumissionis ad operas præstandas erant obligati. Sa-
 pius bona ipsis pro certo censu locabantur vel ad tempus, vel in
 perpetuum pro illo censu dabantur in feudum. Census autem
 olim raro in pecunia numerata consistebat, sæpè in præstationibus
 esculentorum variorum. Priora bona dicuntur locata, & secun-
 dum plerosque *Lass-Güter* (quamvis ego putem *Lass-Güter* esse no-
 men generis & de utrisque predicari, quia utraque sunt bona de-
 lassen oder freylassen/ libertorum,) posteriora censitica, (quamvis
 & hoc nomen deberet fortè rectius etiam de bonis prioris generis
 predicari.) Stilo juris Germanici, priora dicuntur *Zins-Güter*/
 posteriora *Erb-Zins-Güter*. Textus eam in rem est perspicuus in
 jure Saxonico *Landrecht lib. 1. art. 54. junct. l. 2. art. 53. & 59.* Quod
 cum ex jure Romano explicare vellent nostri Jcti, distinxerunt
 inter bona emphyteutica & censitica, & distinctione ad mores
 Germanorum non pertinente ita turbarunt Jurisprudentiam
 Germanicam, ut nihil intelligas. Nesciunt enim aut fluctuant in
 differentia inter hæc duo bonorum genera assignanda, quæ qua-
 dræ

Zins-Güter
 Erb-
 Zins-Güter

dret etiam ad textus juris Germanici, nec consentiunt, quamam bona pro emphyteuticis sint habenda, utrum Zinß-Güter an Erb-Zinß-Güter. *Conf. quo ad hunc paragraphum Seckend. Fürsten-Staat P. III. c. 2. n. 5. p. 344. seq.* Inquirendum etiam esset: annon hæc Erb-Zinß-Güter sint eadem cum Bauren-Lehn / Schupff-Lehn / (de quibus conf. Besold. d. l. 4. §. 24) quod puto. Nam non credo, homines proprios bona sua in feudum accipere à dominis suis.

*Jurisdictio
patrimonialis
nobilitium.*

§. LXXXVI Porro videtur jurisdictio patrimonialis nobilitium in rusticos nihil aliud esse reverà quam antiqua illa potestas dominorum in servos seu homines proprios & libertos parum à servis differentes. Cum enim JCI Romani sibi erroneè persuaderent, servitutem esse abrogatam in Germania, & intricatissimam illam Jurisdictionis Romanæ materiam, contorta applicatione ad mores Germanorum magis intricatam redderent, potestatem illam dominicam mutarunt in jurisdictionem patrimonialem, juri Romano incognitam & moribus Germanorum inauditam.

*Homines
proprii cur
hodie non
ubique.*

§. LXXXVII. Dantur hodiè in multis locis Germaniæ Homines proprii, in multis ignorantur. Quænam ratio diversitatis? Videtur, quod in illis provinciis & territoriis ubi primum Academia florere inceperunt, rustici ex hominibus propriis per Professores juris in homines liberos statim promoti fuerint, in iis autem locis, ubi tardissime Academia sunt introductæ, jus Germanicum, & cum eo homines proprios fuisse conservatos. Cogitandum tamen ulterius.

*Scabinatus,
Facultates
Juridicæ.*

§. LXXXIIX. Imo videtur jam ab antiquissimo tempore magnam æmulationem ex eadem causa fuisse inter Scabinatus & Facultates Juridicas. Scabinatus olim (nam hodie & Scabinatus per Doctores juris Romani magna ex parte corrupti sunt) allaborant custodire mores Germanorum, Facultates Juridicæ contra introducere in forum suum jus Justinianæum. Testantur prius, præter alia infinita sententiæ veterum Scabinorum Magdeburgensium additæ speculo Saxonico, & volumina sententiarum, quæ Beatus edidit. Testatur id æmulatio antiqua Scabinorum Lipsiensium; qua, ut notum est, aliquando Doctores juris ex Senatu & Scabinatu ejecti sunt. Testantur dissensiones frequentes subse-

quentium temporum inter Scabinos Lipsienses & Facultatem Juridicam, unde decisiones Saxonicae ortum duxerunt &c. *Confer quoad hunc Paragraphum D. Andreae Ockelii, Amplissimi in hac urbe Consulis, eruditum tractatum de Scabinatu Hallensi. Ubi in adjunctis sub lit. E. p. 183. deprehendes Scabinos ann. 1450. petiisse: Sie bey alter Freyheit und guter Gewonheit zu lassen.*

§. LXXXIX. Uti verosimile est, secundum ea quae Dominus *Differentia Praeses* docuit *de jure danda civitatis*, Episcopos Germaniae primam *inter urbes* occasionem urbium condendarum Germanis dedisse, & libertos & *vicos* in urbibus posuisse, ita urbis differentia à vico potissimum in tribus capitibus videtur constituisse, in opificibus, arte cauponandi & mercatura. Et mercatura quidem non statim ab initio floruisse, sed pedetentim se Germaniae insinuassee videtur. Igitur remanent priores duae differentiae. Huc pertinent privilegia ab Henrico Aucupe urbibus data, quod omnes festivitates & convivia debeant in urbibus celebrari. Non tamen diffidendum, ubi mercatura & manufacturae florent, ibi etiam florere opificia & artem cauponandi. Ex illis differentiis etiam deducenda sunt multiplices lites hodiernae inter civitates & vicos de jure braxandi & de opificibus in vicis degentibus. Prudenter tamen observavit Illustris Seckendorffius in *Addit. ad Fürsten Staat p. 174. 175.* litigia illa cessare, si in urbibus sit frequentia hominum & multa occasio laborandi, ibi enim opifices alias in vico pagano degentes invenire media se sustentandi in urbe, & cives urbicos non invidere pagis braxationem.

§. XC. Opifices verosimiliter servi vel certe servilis conditionis videntur fuisse, id est liberti, adeoque olim non tam cives *vilia conditionis* erant, quam incolae. *Vid. Baluzii Capitul. Tom. II. f. 79. 90. 290. Besold. tionis. lib. 4. op. Polit. p. 38. 40. 86.* Inde nobiles i. e. ingenui nobilitatem suam amittunt, si opificia exerceant. *Bes. ibid. p. 112. 114.* Inde est quod haec artificia sunt artes illiberales i. e. liberis non dignae. Et ita intellige, quod alibi notat Besoldus *p. 24.* Henricum Aucupem distinxisse plebem rusticam ab urbana, & istos appellasse *Bauern* hos Bürger à Burgis. Videtur enim olim vox Bürger non denotasse semper hominem liberum. Unde & qui in quibusdam locis dicuntur *Bauermeister*, alibi vocantur *Bürgermeister*, fortè quod inter urbes minores & magnos vicos parva sit differentia.

H

§. XCI.

Mercatura.

§. XCI. Mercatura an obstet nobilitati, dum J Cti nostri quæ-
runt, plerumque impertinenter definire solent ex legibus Ro-
manis, aut moribus aliarum gentium. *vid. Besold. d. l. 4. p. 117.* Ex
antiquitatibus Germanicis autem patet, non esse mirandum,
quod Nobiles abhorreant à mercatura, cum & mercatura primis
urbibus conditis fuerit negotium servile fervorum seu liberto-
rum, *Conf. dissert. Dn. Præs. de jure dan. civit. §. 31.*

*Judæi servi-
lis conditio-
nis,*

§. XCII. Pertinet etiam ad præsentem doctrinam inquisitio
de Judæis, qui etsi non sint mancipia, haud dubiè tamen adhuc ho-
diè sunt servilis conditionis, cum nulla liberalia negotia illis ex-
ercere permittatur, imò ne quidem illiberalia. Nam nec agros
colere nec officia exercere illis permittitur, sed solum merca-
turam. Hinc etiam Fiscalini servi Cameræ Imperatoris vocan-
tur in legibus publicis. Hodie autem, cum Status Imperii jure
recipiendi Judæos vi superioritatis territorialis adeoque jure suo
utantur, dicendum est, eos esse servos non amplius solius Impe-
ratoris, sed singulorum Statuum, sub quibus sunt. *Conf. de Ju-
dæis Besold. op. Polit. lib. 4. p. 47. seq.*

*Nobiles. Pa-
tricii.*

§. XCIII. Ergo cum opifices, caupones, & mercatores quoad
primam originem sint cives servilis conditionis, verosimile est val-
de, nobiles, quibus etiam placuit habitare in urbibus, præprimis
cum Reges Francorum ibi Palatia sua extruerent, fuisse cives non
solum honoratioris, sed & regendis civibus inferioribus servilis
conditionis fuisse præpositos. Hinc differentia inter Freybürger
und schlechte Bürger. *Bes. d. l. 4. p. 38.* Sed Henricus Auceps consti-
tuit legem, ut ex vicis circumjacentibus nonus noviter extractas
urbes incoleret, & à reliquis octo sustentetur, quos nonarios non
intelligo de rusticis, ut communiter video exponi, sed de ipsis no-
bilibus seu ingenuis. Porro cum & juberet plebem urbanam exer-
ceri in arte militari, & hos si fortiter se gessissent postea nobilibus in
gubernandis urbibus exæquaret: inde videtur nota esse differen-
tia inter Patricios & Plebejos cives, item inter Nobiles in pagis vel
aula & Patricios. Etsi enim in multis urbibus adhuc hodie Patricii
antiquissima ingenuitate sint conspicui, quia tamen per illam le-
gem Henrici liberti Patriciis hinc inde immixti sunt, inde videtur,
muz.

amulationem illam inter Patricios & Nobiles alios ortam & propagatam esse. *Conf. Draco de orig. Patric. lib. 3. cap. 1. Besold. d. l. 4. p. 78.*

§. XCIV. Uti igitur olim militia ex lege Henrici nobilitabat, *Mercatores ex servili conditione translati in nobilem seu ingenuam. Doctorem conditio ingenua & nobilis.* tanquam ars liberalis unica veterum Germanorum, ita successu temporis etiam mercatura cives inferioris ordinis ex hac classe exemit, & in classem der Freybürger / qui ad officia magistratum urbicorum admitterentur, & quibus etiam liceret acquirere feuda nobilia, transfudit. Quod videtur potissimum factum esse tempore foederis Hanseatici, ob divitias exinde profluentem potentiam mercatorum. Habes simul causam auctæ amulationis inter nobiles & mercatores. Doctores vero in Urbibus cur non pro hominibus servilis conditionis unquam sint habiti, sed pro ingenuis non tam ex eo est, quod olim nobiliores ex ingenuis doctoralem gradum assumerent, sed quod dignitas doctoralis sit dignitas clericalis. Jam uti clerus secundum principia papalia eminet etiam super ingenuitatem (der Lehrstand ist über den Wehrstand/ h. e. ingenuos & nobiles, und Wehrstand/ h. e. plebejos & servilis conditionis,) & clerus jam olim summa officia aulica in Imperio ut Cancellariatuum, &c. administravit, hinc inconveniens erat, doctores, postquam etiam homines plebeji ad has dignitates admitterentur, esse debere deterioris conditionis, quam alii ingenui essent. Ergo postea & doctura æquè nobilitavit, i. e. ingenuitatem tribuit, ac olim militia, etsi uti perpetuo inter clerum & milites Germanos fuit amulatio, illa etiam postea continuata sit inter Nobiles simpliciter sic dictos & Doctores. Adde, quod in Academiis docentur saltem artes liberales, & eo ipso, quo quis studiosus sit, effrenis libertatis per artes Clericales sit particeps, tantum abest, ut Doctor plebejus esse possit. Soli igitur opifices & caupones mansere plebeji, ignobiles, servilis conditionis, nec moribus communibus Germaniæ admissi sunt ad gubernacula civitatum, nisi in minoribus urbibus à vicis vix differentibus, da der Bürgemeister die Mistgabel ane Rathhaus lehn. Ubi enim opifices in majoribus urbibus pars venarus sunt, ibi plerumque, si non semper, specialis subest origo, vel tumultus alicujus, vel specialis gratiæ ab Imperatoribus impetratæ, vel similis.

§. XCV. Gubernatæ autem sunt civitates olim per missos Regios

Schÿppen
baarfreye
Leute.

Barones,
freye Herrn.
Ministeria-
les, Edels
Knechte.

Semperfrey-
en / Mittel-
freyen/freye
Landfassen,
Semperleu-
te.

gios seu Comites, senatores iis additi Scabini dicebantur. Unde jam facile patet, quinam sint Schÿppenbaarfreye Leute / & cur hi æquè debuerint libertatem suam deducere à majoribus uti alii nobiles. Occurrit eorum mentio in jure Germanico passim. Ut in Landrecht lib. 1. art. 51. 67. l. 2. art. 3. 42. lib. 3. art. 19. 26. 29. 45. 54. 55. 73. 81. De Scabinorum ingenuitate seu nobilitate vide Brummerum de Scabinis, cap. 7. D. Ockel de Scabinatu Hallensi th. 82. p. 75. seq. & in adjunctis p. 186. n. 3. Besold. lib. V. p. 203. Occurrit etiam ista libertatis Germanicæ species in controversia superioris seculi publicè ventilata & nondū finita inter Comites Bentheim, ubi cū objiceretur inter alia Comitissæ, quod sit nata ex plebejis parentib9, pro defensione illiglatū est testimonium, quod sit nata von Schÿppenbaarfreyen Leuten.

§. XCVI. Cum & Nobiles postea se in ministerium regum & principum traderent, ac libertatem suam venderent, ut docuit Dri. Hertius de hominibus propriis Sect. ultim. ac inde Baronum seu liberorum Dominorum der freyen Herren titulus iis daretur, qui ministeriales non essent, ac pariter termini militares der Ritter und Edelsknechte inciperet in usu esse, varia tamen adhuc inquirenda restant. Quibus de causis allicerentur nobiles, ut libertatem suam venderent, an ex necessitate, an ex ambitione, item cur hodiè Nobiles à servis aulicis abstinentes & libertatem suam retinentes censentur esse deterioris conditionis quam illi, qui in aulis servantur? &c. An exinde id provenit, quod subditi Principum hodiè minorem libertatem habeant, quàm olim? Nam quo magis subditi in republica libertate gaudent, eò magis contemnere solent ministeriales Principum, at quò majores vires Monarchia sumit, eò majori in dignitate sunt Ministeriales Principum & contemnere solent remotos ab aula. Huc pertinet Æneæ Sylvii Epistola de Miseriâ Curialium. De Baronibus plura vide ap. Besold. lib. 3. p. 94. seq.

§. XCVII. In Jure Feudali Alemannico statim ab initio fit mentio der Semperfreyen und Mittelstreyen, quib9 adduntur tanquam tertia species in Jure Provinciali Alemannico c. 47. die freyen Landsassen. Conf. Besold. d. l. 3. p. 98. Nondum perspicuum est, quid velint illæ tres libertatis species, neque plane satisfaciunt quæ tradit Dri. Schilterus ad cap. 1. Jur. Feud. Alemann. Nam in d. c. 1. die Semperfreyen contradistingvuntur Principibus, sed in d. c. 47. juris provincialis

ciatis exponuntur die *Semperfreyen* de Principibus. Forte sic dicendum. *Semperfreyen* sunt *Duces*, *Comites*, & *Barones* modo dicti. Horum enim omnium est summa post regem libertas in regno *Germania*, etsi sæpe vox der *Semperfreyen* simpliciter posita denotaverit classem horum infimam, i.e. *Nobiles* strictè sic dictos ministerialibus oppositos, die *Ritterschafft*. *Mittelfreyen* videntur esse die *Schöppenbaarfreyen* propter dicta §. 93. 94. 95. Die *freyen Landsassen* videntur esse *liberti*, qui in d. c. 1. *Juris Feudalis* dicuntur *Semperleute* / & opponuntur den *Bauren*. Unde & hodie die *Frey-Güter* die doch nicht adelich sind / oder die *Zins-Güter*.

§. XCVIII. Neque poteris caput de militia Germanorum *Militia Ger-*
accurate cognoscere, nisi probe intellectu doctrinâ de liberis & *manorum*
servis. Nam uti nobilis & ingenuus apud Germanos synonyma fuerunt, ita etiam videntur *Miles*, *Eques*, *Nobiles* fuisse synonyma, unde & Gallorum *Chevalier*, cum olim soli *Nobiles* equitatu militaverint, uti & adhuc hodie, quamvis hodie non ipsimet soleant militare sine mercede, sed equitem suo loco mittere. Meretur autem *Militia Germanorum* ut ejus origo, progressus, ac mutatio militiae selectæ in mercenariam exponantur. Tempore *Taciti* Germani *peditatu* prævalebant. Huc pertinent termini: *Ritter* und *Knechte* (qui non semper videntur denotasse *Edel*, *Knechte*) *Pferde* / *Spiese* / *Söldner* / *Fuß-Knechte* / *Landsknechte*. Vide *Besold.*
lib. 3. p. 113. 137. lib. 4. p. 74. seqq. lib. 11. p. 13. 14. 15. seq. it. p. 32.

§. XCIX. Imo tota doctrina juris feudalis Germanici à divi- *Feuda Ger-*
sione in *liberos* & *servos* dependet. Etsi enim in *Germania* etiam *manica*.
prædia civium burgenfium & *centiica* per investituram concedantur, & *feuda* appellentur, sæpe tamen in jure feudali *Alemannico* dicitur, quod qui non sint *Equites*, die nicht *Ritter*. *Nit*
sind / die haben nicht *Lehnrecht*. Ergo *ius Feudale Alemannicum* est *ius* de bonis ingenuorum. *Bona* vero *libertorum* seu *burgenfium* & *rusticorum* non videntur esse *allodia*, sed *bona centiica*, *Bür-*
ger und *Bauren-Lehn* / & *allodii* nomine videntur olim venisse *bona*
mobilia nobilium. Intelligo autem tempora post *familiam Carolidarum* extinctam. Unde falsum, jure Germanico *bona nobi-*
lium *immobilia* præsumi *allodialia*. Et ridiculum, quærere, an *rusticus* possit *feudum*, de cujus essentia sit *fidelitas*, concedere,
H 3 quod

quod tamen comunititer magis ridicule affirmare solemus, cum vel solum *cap. 1. Jur. Feud. Alemannici* ostendat contrarium. Sed in jure feudali nulla fere propositio est, quæ cohæreat accurate cum moribus Germanorum, quia videlicet jus Feudale Alemannicum occultavimus & æque infelicitè torsiimus jus Feudale Longobardicum seu mores Italarum ad mores Germanos, uti in jure privato cum legibus Romanis factum est. Non sequitur: Feuda multa à nobilibus subinde sunt principibus oblata, ergo antea fuere allodia. Fuerunt potius feuda immediata imperii, in turbis ab imperio avulsa. Vellem mihi duo ostendi in tabulis geographicis Germaniæ modernæ. 1. Ubi sita sint Allodia Germaniæ? 2. Ubi situm sit Imperium, quod territorii statuum opponitur in vulgari axiomate: quod status ea possint in territoriis, quæ Imperator in Imperio.

Venatio Germanica,

§. C. Inepitimus etiam, dum quærimus, qui factum sit & fieri potuerit, ut venatio, quæ tamen sit modus acquirendi singulis competens jure Gentium, in Germania singulis adempta sit. Nam credo, apud Romanos & alios populos servos non habuisse jus venandi. In Germania autem rustici & cives burgenses sunt quoad originem servi & liberti, quos docuimus esse servilis conditionis magis quam liberæ. Nobiles autem seu ingenui, in Germania regulariter jus venandi cum feudis acceperunt. Apud Germanos etiam jam tempore Taciti venatio erat una cum militia ars maxime liberalis, contra apud Romanos accensebatur illiberalibus, unde non mirum, quod vilissimi ex plebe eam etiam exercuerint. Inde etiam est, quod perpetuo in Germania Reges & Principes præcipuum quid sibi reservaverint in jure venandi. Et falsum est, quod Heigius putat, distinctionem in *hohe und nieder Jagten* inventum novum ante duo secula incognitum. Contrarium eruditè ostendit D. Ockel *de Scabinatu Hallensi th. 60. seq.*

Ufus dictorum,

§. CI. Sed quem usum habent obsoleta hæc, & antiquata, quæ hætenus attulimus? Equidem multum, ut ostendimus. Ut tandem incipiamus ea connectere, quæ ubiq; adhuc in usu sunt, & in Academiis ea docere & discere, quæ in praxi non sunt obsoleta. Ipse leges imperii inculcant, debere Assessores Cameræ quatuor esse morum Germaniæ. Ita orditur *Cam. P. 1. tit. 3. §. 1. daß sie aus teutscher Nation geböhren/und derselben Nation gebräuche und guten gewöhnen heiten*

heiten erfahren etc. Jam quid putas? postquam Mynsingerus, Gailig, Stammius ipsi assessores Cameræ & alii magno conatu in scriptis suis contorfione legum Romanarum & juris Feudalis Longobardici ad mores Germaniæ hos obscurarunt & obsoletos efficere, quamvis frustra, intenderunt. Non tamen origo mali assessoribus Cameræ adscribenda. Nostrum hoc vitium est. Primi Professores Academicarum Germaniæ Itali erant. Hi ignorabant mores Germanorum. Profitebantur Jus Civile & Canonicum. Dedecori sibi putabant ea docere, quæ scirent omnes cives. Docebant igitur, quæ omnes nesciebant, peregrina jura. Postea in judicia Germaniæ & ipsam Cameram allecti, vel Professores, vel eorum discipuli peregrino hoc jure suo obliterare intendebant mores Germaniæ & exterminare è foro. Id cum efficere non possent, effecerunt, quod poterant, hoc est, ut nunc omnes ignoremus mores patrios. Speramus tamen meliora. Emendationis origo ex Academicis incipere debet, unde origo erroris. Si tam diligenter incipiemus commentari in jura Alemanica & Saxonica, ut hætenus commentati sumus in Jus Romanum, lux orietur ex tenebris. Facem accendit Schilterus. Sed adhuc diluculum est. Horum aliorumq; paucorum Virorum Celeberrimorum, si exempla sequamur, mox orietur dies. Tum demum, qui hætenus creavimus Doctores juris Romani & Canonici, creabimus Doctores Juris Germanici. Jam creare non possumus, quia omnes vel sumus ejus ignarissimi, vel certè tyrones. Conjecturas nunc scribimus, scribemus aliquando doctrinas.

CONSPPECTUS TOTIUS DISSERTATIONIS.

Occasio dissertationis §. I. Cur conjecturas scribat auctor §. II. De quibus personis hic agendum, §. III. & quidem secundum mores Germanorum §. IV. & libellum Taciti §. V. Caurela de intellectu & interpretatione Taciti §. VI. Exempla. De agricultura Germanorum. §. VII. De eorum otio §. VIII. De eorum vinolentia & ebriositate, §. IX. quæ cum laudatâ eorum castitate minime convenit. §. X. Vinolentia Germanorum non ens. §. XI. Consultatio in convivio à nota liberata. §. XII. Fons erroris Taciti de ebrietate veterum Germanorum. §. XIII. Cautio in lectione aliorum Historicorum Germaniæ adhibenda §. XIV. Doctrina de servis & ingenuis non ex jure Romano, sed à prima originis

gine petenda. §. XV. Servitus omnis Caino ortum debet. §. XVI. Genes Reipublica Cainitica, ejus origo ex odio & metu proborum. §. XVII. Impenantes & subditi in Rep. Cainitica §. XIX. Origo divisionis hominum in nobiles & ignobiles. §. XIX. Origo distinctionis hominum in liberos & servos §. XX. Comparatio utriusque divisionis. Tria hominum genera: Nobiles, ignobiles, servi. §. XXI. Origo divisionis nobilium in superiores & inferiores §. XXII. Differentia inter servos mercenarios & mancipia, §. XXIII. non est quarendam in conventionem vel captivitate, §. XXIV. neque in jure vite & necis, §. XXV. neque in potestate coercendi arctiore & laxiore. §. XXVI. neque in acquisitione Dominorum per servos, §. XXVII. neque in eminentia dignitatis, §. XXVIII. neque in libertate actionum, §. XXIX. sed in sola proprietate, & quod mancipia rebus accenseantur, §. XXX. unde & reliqua differentia prosuunt. §. XXXI. Obscuritas doctrinae de libero arbitrio. §. XXXIII. Obscuritas definitionis libertatis in jure. §. XXXIV. Subditi servi secundum jus Regium Hebraeorum, §. XXXV. Nulla distinctio inter tyrannidem & regnum. §. XXXVI. Nec inter dominatum & imperium civile. §. XXXVII. Adulatio & dissimulatio fons hujus distinctionis. §. XXXVIII. Exempla incerta Imperii despotici. Populi barbari & moratiores §. XXXIX. Quid libertas, quid servitus? §. XL. Quis liber, quis servus in familia. §. XLI. Patres familias in collegiis & universitatibus cur liberi maneant. §. XLII. Cives liberi in libera Republ. subditi an liberi in Aristocratia? §. XLIII. In Monarchia Princeps Dominus, subditi servi §. XLIV. Comparatio Domini & servitutis civilis, eum familiari, patris familias & patri patria. §. XLV. Distinctio subtilis inter Monarchiam despoticam & non despoticam. §. XLVI. Libentur doctrina nostra à suspitione adulationis & Machiavellismi. §. XLVII. Offenditur fons erroris in sententia communi de libertate subditorum in monarchia. §. XLVIII. Servi domestici principis, & horum comparatio ad servos subditorum, & subditos reliquos. §. XLIX. Senatus in Republica antiquus ex senibus constitit. Veneratio senum naturalis. Comparatio Prudentiae & eruditianis. §. L. Comparatio Monarchia cum aliis rerum publicarum speciebus quoad venerationem senum. §. LI. Nobilitatis ad liberos transitorie ortus. §. LII. Nobiles in Monarchia diverso respectu servi, liberi, domini. §. LIII. Simili

Simili, sed tamen alio modo haec tria nomina participant plebei.
 §. LIV. *Servi domestici subditorum quomodo liberi?* §. LV. *Scala praedicalamentalis dominorum & servorum in Monarchia* §. LVI. *Distinctio nobilium & plebeorum pro diversitate Rerum publ.* §. LVII. *Favor liberorum secundum illam diversitatem diversus.* §. LVIII. *De servis & liberis hominibus Gallorum, locus Caesaris cum succincta periphrasi* §. LIX. *Gallorum & Germanorum mores hac in re an diversi fuerint?* §. LX. *Ostenditur, non fuisse.* §. LXI. *Cluverii expositio de sensu Caesaris rejicitur.* §. LXII. *Veni mens Caesaris Ambacti, Soldurii* §. LXIII. *Doctrina Taciti de vicis Germanorum & adificiis.* §. LXIV. *Notatur Cluverius, asserens Germanos singulis annis habitationem mutasse.* §. LXV. *De servis Germanorum per alcam* §. LXVI. *De reliquis servis* §. LXVII. *Illustrantur dicta ulterius ex Seneca & alio loco Taciti.* §. LXVIII. *Potestas Germanorum in servos.* §. LXIX. *Liberi Germanorum* §. LXX. *Notatur Alexander ab Alexandro* §. LXXI. *Germanorum Nobiles, Reges, Principes, Comites, Plebs.* §. LXXII. *Ubi notatae quaedam difficultates in Tacito.* §. LXXIII. *Abbreviata methodus, ea qua dicenda restant exponendi.* §. LXXIV. *Status liberorum & servorum sub initiis regni Francici,* §. LXXV. *sub Primo Regum Francie Christianismo,* §. LXXVI. *sub Carolo M. & regno Carolidarum,* §. LXXVII. *(His temporibus semper servos veros apud Germanos mansisse.* §. LXXVIII.) *de temporibus Henrici Aucupis ad tempora interregni,* §. LXXIX. *& inde ad tempora Maximiliani,* §. LXXX. *denique ad tempora nostra.* §. LXXXI. *Cluverii & Hachenbergii scripta de antiquitatibus Germania.* §. LXXXII. *Aldii Liti,* §. LXXXIII. *Opera determinatae & indeterminatae* §. LXXXIV. *Zinß, Güter, Erb, Zinß, Güter* §. LXXXV. *Jurisdicctio patrimonialis nobilium* §. LXXXVI. *Homines proprii cur hodie non ubiq?* §. LXXXVII. *Scabinatus, Facultates Juridicae.* §. LXXXVIII. *Differentia inter Urbes & vicos.* §. LXXXIX. *Opifices servilis conditionis.* §. XC. *Mercatura* §. XCI. *Judei servilis conditionis.* §. XCII. *Nobiles, Patricii* §. XCIII. *Mercatores ex servili conditione translati in liberum seu ingenuam. Doctorum conditio ingenua & nobilis.* §. XCIV. *Eckhppenbaarsfreye Leute.* §. XCV. *Barones, freye Herrn / Ministeriales, Edelknechte.* §. XCVI. *Semperfreyen / Mittelfreyen / freye Landsassen / Semperleute.* §. XCVII. *Militia Germanorum* §. XCVIII. *Fenda Germanica* §. XCIX. *Venatio Germanica, §. C. Usus dictorum.* §. CI.

COROL

COROLLARIA.

- I. *L* Ex vulgo dicta Regia, quâ populus Augustum & sequentes Principes omnibus legibus solutos dixit, nunquam lata est.
- II. Neque eam probat Dion Cassius lib. 53. cum contrarium ex ipso probari possit, adeoque hoc vel per imperitiam lingvæ latinæ, vel per adulationem scripsit.
- III. Nec obstat. l. 31. ff. de leg. Neque l. 1. ff. de Confit. Princip.
- IV. Neque fragmentum legis Regiæ, quod Roma asseratur.
- V. Itaque Lex à veteribus Juris-Consultis Regia dicta, nihil aliud est, quam collectio eorum jurium, quæ Augustus paulatim & plurium temporum intervallo diversis legibus ac Sctis accepit, quæque plerique omnes post Augustum insècuti Principes in principatus ingressu ferè uno acceperunt sive Scto sive lege.
- VI. Princeps in omnibus delictis habet jus aggratiandi.
- VII. Hastenus dubium est, neque ab ullo clare demonstratum fuit, Polygamiam virilem esse prohibitam jure divino.
- VIII. Maritus potest renunciare imperio quod habet in uxorem.
- IX. Fabula est, patrem ter potuisse vendere filium in servitutem.
- X. Questio illa an in bello injusto capti fiant servi, nullum usum habet.
- XI. Et si haberet tamen de eo nullum foret dubium.
- XII. Imo captus à Latrone & Pyrata ejus servus sit.
- XIII. Hominem proprium ex moribus Germanorum rectè definit Dn. Schilter. in Jur. publ. l. 1. d. 7. §. 2. Qui corpore bonivæ sine superioris consensu alio emigrare non potest de jure.
- XIV. Nobilitas in uno regno, non talis est in alio, sed hoc ab arbitrio Principis dependet.
- XV. Si nobiles ex diversis territoriis in territorio tertii conveniant, nullus præ altero præcedentiam sibi vindicare potest de jure, sed hoc omne dependet à Domino territorii.

ERRATA.

p. 2. l. antepen. cogitabitur leg. cogitabit. p. 4. l. 11. gyorum leg. agyorum. l. 29. vices leg. vicos. p. 8. l. 28. officientes leg. afficientes. pagin. 37. lin. 22. nobiles leg. nobilitas.

FINIS,

Halle Diss. 1701
(T-2)

ULB Halle

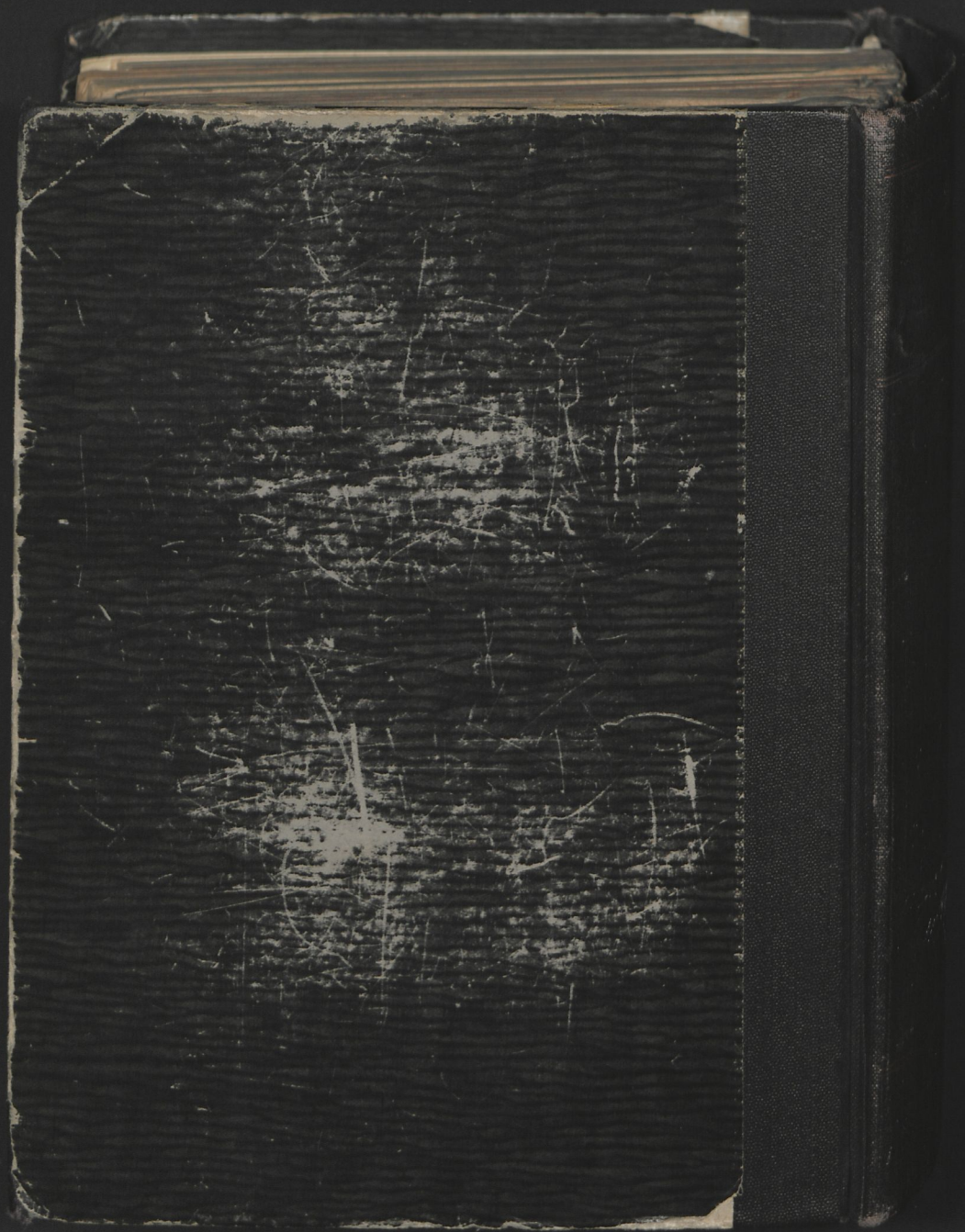
001 923 862

3

sb

1901
8
420

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA,
Conjecturas Exhibens
DE
**HOMINIBUS
PROPRIIS ET LIBE-
RIS GERMANORUM,**

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSICI HEREDE &c. &c.
In Regia hac Fridericiana
EX DECRETO ILLUSTRIS FACULTATIS JURIDICÆ,
PRÆSIDE
DN. CHRISTIANO THOMASIO, JCTO,
S. REG. MAJ. BORUSS. CONSIL. & PROF. PUBL. & p. t. DECANO
PRO LICENTIA

Summos in utroq, jure honores, & privilegia DOCTORALIA rite consequendi,
IN AUDITORIO MAJORI,
ad d. 1. Octobr. Anno M DCCI.
HORIS ANTE-ET POMERIDIANIS
Publicæ Eruditorum disquisitioni submittet

HIERONYMUS VON DER LAHR,
MÆNO-FRANCOFURTANUS.

Literis, CHRISTOPH. SALFELDII, REGIMIN, REG. BORUSS. Typogr.

8
1707